

Študijska reforma ni več vprašanje

V SOBOTO, 22. DECEMBRA, JE BILA V DVORANI KINA VIČ V LJUBLJANI DESETA REDNA SKUPŠČINA LJUBLJANSKE UNIVERZE. SKUPŠČINI SO MED DRUGIMI PRISTVOVALI TUDI PODPREDSEDNIK IS LS LRS DR. JOŽA VILFAN, PREDSEDNIK SVETA ZA ZNANOST LRS ING. VIKTOR TURNŠEK, SEKRETAR SEKRETARIATA IS LRS ZA VISOKO ŠOLSTVO IN ORGANIZACIJO ZNANSTVENEGA DELA MIRKO TUŠEK, SEKRETAR LJUBLJANSKEGA OKRAJNEGA KOMITEJA ZKS FRANC POPIT, PREDSEDNIK UNIVERZITETNEGA VSETA JOŽE PERNUŠ TER SEKRETAR UNIVERZITETNEGA KOMITEJA ZKS ING. FRANC BITENC.

Rektor ljubljanske univerze prof. dr. Makso Snuderl se je v svojem govoru na kratko dotaknil vseh bistvenih vprašanj, ki so se pokazala pri delu univerze v študijskem letu 1962/63, katerega popoln pregled in problematika je bila podana v naprej predloženem obširnem rektorjevem poročilu. Rektor se je največ zadržal na vprašanih študijske reforme. Poudaril je, da glede študijske reforme v Jugoslaviji ni več vprašanja, ali je upravičena ali ni, temveč gre za to, da se dosledno in do kraja izvede. Reforma je daljši proces, pri katerem se pojavljajo razna vprašanja in težave, s katerimi se je treba spoprijeti in jih reševati v tistem duhu, v katerem je bila reforma zasnovana. V zvezi s profilom diplomantov prve stopnje je rektor opozoril, da je treba vztrajno in stalno vsklajevati učne načrte in programe prve stopnje z željami in potrebami prakse, s katero morajo fakultete na kakršenkoli način najti stik, ki bo omogočil ustvarjanje pravilnega profila strokovnjaka. Pozdravil je usmeritev na drugi stopnji ter izrazil mnenje, da pomanjkanje zanimanja študentov za nekatere usmeritve in tako zaskrbljujoče, ker je to nov organizacijski prijem in pri študentih še ni udomačen. Pri vpisovanju študentov na tretjo stopnjo, ki je sedaj uvedena na petih fakultetah, je potrebno zahtevati posebno sposobnost študentov. Prav tako bo na tej stopnji potrebno rešiti vprašanje finansiranja.

V nadaljevanju svojega govora je prof. dr. Makso Snuderl omenil problematiko izrednih študentov, tujih študentov, ki študirajo pri nas, znanstveno-raziskovalnega dela ter novega načina nagrajevanja po delu. S tem v zvezi je pripomnil, da je bil sistem, ki je uveden na ljubljanski univerzi, sprejet z odobravanjem na skupščini Skupnosti jugoslovanskih univerz v Novem Sadu. Naglasil je, da se pri delitvi variabilnega dela ne sme deliti vsem enako, marveč je treba studiozno ugotavljati tiste elemente, ki jih je treba upoštevati pri določanju variabilnega dela. Po-

Prvi korak v novem letu se je končal uspešno. Da bi se tako tudi vseh tistih deset tisoč drugih, da bi vse poti pripeljale do svojega cilja. Tvoj pogled naj bo usmerjen naprej, jasen naj bo, pa bo tvoja pot prijetnejša.

Foto: Joco Znidaršič

samezna vprašanja in težave je treba reševati sporazumno v okviru fakultet. Nadalje je rektor govoril o uspešnih stikih naše univerze s tujino, o materialnih sredstvih univerze ki so bila v preteklem letu znatno skržena, ter se na koncu pohvalno izrazil o prostovoljnih aktivnostih naših študentov.

Razprava se je v glavnem omejila na dva problema, in to na študijsko reformo ter na nov način nagrajevanja. Nekateri člani skupščine so sicer precej ostro obravnavali ti dve vprašanji, vendar pa kaže, da so kritike, ki so šle na račun študijske reforme, bile preveč splošne, namesto da bi opozarjale na posamezne neugodne pojave in anomalije, na katere naletimo pri uresničevanju študijske reforme. Ko pa je bilo govora o novem sistemu nagrajevanja, je bil kritiziran sistem, vendar pa gotovo z neustreznimi argumenti, kajti izhodišče novega sistema na splošno je prav isti, kot je bilo izhodišče razpravljanja zadevnega diskutanta. Morda je bila razprava upravičena glede na nagrajevanje na posamezni fakulteti, česar pa ne more biti kriv sam novi sistem.

V diskusijo je posegel tudi podpredsednik IS dr. Joža Vilfan. Opozoril je na bistvene elemente, na katerih gradimo naš sistem študijske reforme. Med drugim je opozoril, da je osvoboditev dela glavni namen naših družbe-

Vabilo

Brigadirji brigad Franc Rozman-Stane 1961, Boris Kidrič 1961 in Pohorski heroji 1962, udeležite se svečane podelitve priznanj, s katerimi vas je odlikoval tovariš Tito za požrtvovalno delo pri graditvi avtomobilske ceste Bratstva in enotnosti, v torek, 15. I. 1963 ob 19. uri na filozofski fakulteti.

Vabljeni tudi ostali!

nih akcij ter da nagrajevanje po delu spada v samoupravljanje ter skupno z vsemi pripadajočimi elementi v okvir naših prizadevanj za čimprejšnjo dosego tega cilja. Predsednik univerzitetnega sveta Jože Pernuš je v razpravi podprl prizadevanje študijske reforme s primeri, ki kažejo na uveljavljanje reforme. Izrazil je tudi svoje prepričanje, da bo nov sistem nagrajevanja s skupnim in sporazumnim reševanjem problemov prizadetih upravičil svoj obstoj v splošno zadovoljstvo. Dotaknil se je tudi vprašanja univerzitetnih institutov in investicijskih sredstev ljubljanske univerze.

Razprava članov univerzitetne skupščine na deseti redni letni skupščini po našem mnenju ni dala dovolj opore in jasnih smernic za nadaljnje delo univerzitetnih organov. Bile so enostranske in se niso dotaknile mnogih problemov, ki jih je vsebovalo obsežno in temeljito pripravljeno pismo in ustno rektorjevo poročilo.

M. Vavpetič

tribuna

LIST ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

LETO XIII.
Ljubljana,
9. januar 1963
Štev. 1.

Kl(j)ub brezbržižnosti

19. decembra lani je bila v veliki predavalnici pravne fakultete izredna skupščina Kluba mariborskih študentov. Izredno skupščino je bilo treba sklicati, ker je bil novembra namesto redne letne skupščine le članski se: stanek: zaradi nejasnega finančnega poslovanja dosedanjega odbora, le-ta novembra ni dobil razrešnice, tako da se tudi nove volitve niso mogle izvesti. Na izredni skupščini je bil odbor razrešen, ker se je pokazalo, da je bilo finančno poslovanje le malomarno, medtem ko zlorab ni bilo. Vendar bo ta neljubi dogodek gotovo vsem prizadetim poleg prejete kazni dober nauk in opozorilo drugim članom.

Na žalost pa je bilo na izredni skupščini še manj članov kluba kot prvič. Po nepopolnih podatkih študira v Ljubljani okoli 800 Mariborčanov, od katerih je 300 članov Kluba, vendar jih ima plačano članarino samo 120. Udeležba na skupščini je bila porazna in je pokazala na izredno nizko zavest članstva: prisotnih je bilo le 50 članov Kluba. Le-ti so ogorčeno obsodili takšno neresnost ostalih, predvsem pa štipendistov okrajnega in občinskih ljudskih odborov ter članov ZK. Bili so mnenja, da bi bilo treba v bodoče, če bi se tako stanje ponovilo, strogo in odločno ukrepati.

Na skupščini so sklenili, da bodo letos prenesli torišče dela v Ljubljano, ker so študentje na mariborskih višjih šolah že sposobni, da organizirajo v Mariboru kulturni teden in akademski ples — prireditvi, ki sta Klub veljali veliko dela in denarja. Vendar bi Klub Mariborčanom tudi v bodoče nudil nekatere kulturne prireditve, toda te naj bi bile razporejene skozi vse študijsko leto po ena na mesec in specifične, kar pomeni, da naj bi na njih študentje pokazali lastno znanje in se ne bi omejili le na menažersko dejavnost.

Na kulturnem področju pa so člani želeli tudi v Ljubljani večje aktivnosti. Prirejali naj bi literarne večere z udeležbo že priznanih ali uveljavljajočih se mladih slovenskih literatov, jam sessione, razgovore o aktualnih dogodkih itd. Klub mariborskih študentov ima za to res lepe možnosti: skupaj s Klubom ptujskih in koroških študentov ima v Rožni dolini dom, ki služi tako študijskemu nakor tudi družabnemu namenu.

Na ideološko-političnem področju bi moral Klub v bodoče več storiti; organizirali naj bi se razgovori, za katere bi se pripravili študentje — sami v študijskih skupinah ali kot posamezniki —, povabili pa bi tudi predstavnike političnih forumov in razne strokovnjake iz Maribora, kajti namen razgovorov je, da se študentje seznanjajo s problematiko domačega in v veliki meri tudi bodočega delovnega kraja. Vendar je treba tudi sicer skrbeti za povečano politično aktivnost študentov in njihovo seznanjanje s sistemom delavskega samoupravljanja, statuti itd., kajti prav v politični neaktivnosti intelektualcev najdejo pristaši mojstrske miselnosti razlog, da jih zavračajo tudi kot strokovnjake.

V nedeljo dopoldan ...

ALI IMATE
KAKšno KOSILO
ODVEČ?

Vsaka podobnost s študentsko menzo je zgolj slučajna

Za delo na socialno-ekonomskem področju so sklenili, da naj se klub kar najtesneje poveže s socialno-ekonomsko komisijo pri Zvezi pokrajinskih klubov. Odbor kluba naj tudi zahteva, da mu pristojni organi pošljejo spisek vsakoletnih prosilcev za bivanje v študentskih domovih in za subvencije, da bo lahko o prosilcih dal svoje mnenje. Stipendijski referenti si bodo prizadevali pri OLO in občinskih ljudskih odborih, da bi le-ti štipendirali tudi študente na »manj potrebnih«
oddelkih filozofske fakultete. V predračun »so tudi zaprosili OLO za 30.000 dinarjev za samopomoč članom Kluba.

V bodoče bo treba poživiti tudi šport-

no dejavnost, kar se je do sedaj uveljavljala le ena in ista skupina, predvsem z drugimi pokrajinskimi klubi.

Člani kluba naj bi se spoznavali tudi na tradicionalnem štajerskem brucovanju, izletu v neznanu in družabnem večeru. Naše revolucije in padlih borcev se bodo spominjali na že tradicionalnem partizanskem pohodu in proslavi dneva borcev v Lenartu.

Novoizvoljeni odbor čakajo poleg omenjenih še druge naloge, ki jih je skupščina sprejela in nakazala. Načrtji so zelo smeli in jih, ako bo odnos članstva do Kluba še v bodoče tako brezbržen kot doslej, težko izpolniti.

Drago Demšar

TINE HRIBAR

KLER V SLOVENSKI DRUŽBI

Uvodne pripombe

Preko zgodovinskega dejstva, da je katoliški kler več stoletij skušal posredno ali neposredno odločilno vplivati na družbeno-ekonomsko, kulturno in versko življenje slovenskega ljudstva ter da so se mu takšne tendence nemalokrat uresničevale, nikakor ne moremo preiti, če hočemo globalno ocenjevati in pravilno presojati dogajanja polpretekla dobe; če hočemo nadalje razumeti taktiko klera v novih pogojih, to je, v pogojih porajanja socializma ter v procesu nezadržane in vse močnejšega prehajanja ideologije dialektičnega materializma v družbeno zavest. Le malo je namreč verjetnosti, da bi se popolnoma pretrgala tisočletna kontinuiteta v smeri delovanja in težnjah klera, pa čeprav je vmes takšna bistvena družbena sprememba kot je socialistična revolucija. Kljub revolucionarnemu preobražanju ne smemo zanemarjati subjektivne okolščine, da zaostalost zavesti pri delu družbene skupnosti, ki temelji še v predvojnih pogojih s fevdalnimi ostanki na idejnem področju (prav po zaslugi močnega vpliva Cerkve), nikakor še ni dokončno izkoreninjena.

Slovenska duhovščina, ki je upoštevala ta dejstva in izražala drugo okolščino, namreč, da religija, ki je osnova njenega obstoja in s pomočjo katere želi dominirati, zaradi omejenosti človekovega spoznavanja le počasi odmira, še zdaleč ni pripravljena zapustiti svojih okopov, marveč prav nasprotno: svoje stare pozicije si skuša ohraniti in si celo priboriti nove.

Dekan teološke fakultete v Ljubljani, dr. Stanko Cajnar, je ob peti obletnici ustanovitve Ciril-Metodovega društva katoliških duhovnikov LR Slovenije med drugim dejal: »Novi družbeni red je pač nekam usodno, po mojem mnenju, brez potrebe in v svojo škodo zvezan s posebnim svetovnim nazorom, ki nam bo najbrž vedno nasproten.«

(Slavnostni nevi CMD katoliških uhovnikov LRS, Ljubljana 1956. str. 86.)

Ni težko uganiti, kateri družbeni sistem in kateri svetovni nazor je omenjal.

Potem je govoril o odnosih med duhovniki in ljudsko oblastjo, med verniki in komunisti, ter nadaljeval: »Ko

bomo imeli glede na te prognoze s svojimi nevernimi rojaki bolj enotne nazore kakor se moremo danes pohvaliti, bo marsikaj vrženo med staro šaro, kar že danes tja sodi. Zaenkrat pa se še trudimo, da bi do tega čim prej prišlo.« (Prav tam, str. 87)

Nastane troje vprašanj: kaj bi radi vrgli med staro šaro, čemu jim je to potrebno in kako mislijo svoj smoter doseči. Ker se ne bi rad posluževal nekkih še neutemeljenih postavk in dognanj, s pomočjo katerih bi mogli uspešno odgovoriti na zastavljena vprašanja, jih v uvodu ne bi reševali, ampak prihranili za konec, ko bomo razpolagali že z nekaterimi trdnimi zaključki ter imeli stvari pravilno postavljene in jasne.

Do realnih zaključkov in do njihovega konsolidiranja pa bomo mogli priti le z analitičnim proučevanjem posameznih faz celotnega zgodovinskega vključevanja klera v družbeno življenje slovenskega ljudstva med posameznimi družbeno-ekonomskimi formacijami in kulturnimi obdobji. Ves ta čas, ne glede na posamezne epohe, je bil bolj ali manj trdno povezan z rimsko-katoliško hierarhijo in črpal idejne osnove iz krščanske ideologije. V njenem imenu je izvajal ideološki pritisk na zatirane množice, ki so bile za takšno vplivanje mnogo bolj dovzetne in je nanje bolj trajno in bolj temeljito učinkovalo kot vsako razredno prisiljevanje oblasti z različnimi organi države. Če se držimo socioloških ugotovitev, nam postane jasno, da kljub vsem zagotovilom teologov ta ideologija ni moga biti vseskozi stacionarna, ampak se je morala vsaj evolucijsko razvijati vzhodno z evolucijskimi in revolucionarnimi spremembami v materialni bazi družbe in v družbeni biti.

Naša naloga je, da ugotovimo dvoje: prvič, ali je bila smer njenega razvoja pozitivna, in če je bila, koliko časa je bila, ali pa je mogoče prešla v negacijo pozitivnega in se negativno usmerila, in drugič, ako je v skladu s prejšnjim povratno učinkovala v konkretno danih momentih na družbeno bit, na razvoj proizvodjalnih sil, itd., progresivno ali zaviralno, revolucionarno ali reakcionarno, če ne morda celo kontrarevolucionarno. Ker pa ima vsaka posledica nekje tudi vzrok, bomo morali poiskati in raziskati faktorje, ki so v katerem koli razdobju slovanske druž-

beno-zgodovinske stvarnosti narekovali kleru tako ali tako orientacijo, tako ali tako taktiko v borbi za imetje resnične ali umišljene koristi, ki naj bi služile vsemu slovenskemu ljudstvu, duhovščini sami, ali pa nekomu tretjemu, s katerim je bila usodno povezana.

Prav v zvezi s tem lahko izbiramo med možnostjo, obravnavati kler v njegovem ozkem stanovskem področju delovanja in med možnostjo, zajeti kompleks vseh njegovih zvez z družbenimi in državnimi institucijami, povezovanja s strankarskim življenjem, itd. Pokazalo se bo, da moremo edino s koordiniranjem prve in druge poti dobiti jasno sliko o vlogi klera v slovenski družbi.

V slovenski literaturi imamo sicer že celo vrsto del — čeprav so zaradi piščeve idealistične svetovnonazorske usmerjenosti pisana največkrat nekritično in pristransko — ki ta predmet obdelujejo v okviru nekega določenega časovnega razdobja; celovite, znanstveno-teoretično utemeljene razprave, ki bi se stvari lotila v vsem njenem obsegu, monografije, pa nimamo. Za nas je zaradi dosledne marksistične osvetlitve nekaterih momentov iz naše nacionalne zgodovine še najbolj pomembno delo Edvarda Kardelja z naslovom Razvoj slovenskega narodnega vprašanja. Seveda se je našega predmeta dotaknil samo toliko, kolikor mu je bil potreben pri reševanju naloge, ki si jo je zastavil. Drugo, manj pomembno literaturo, bom navedel na koncu razprave.

III

Pr eden bi prišli k jedru razprave, bi si skušali pojasniti nekatere izraze, ki jih bomo pogosto srečavali. Ti izrazi bi bili: kler, Cerkev in klerikalizem.

Uradno cerkveno učenje pravi, da je kler svečeniški red, ki se deli v nadnaravnega in vidnega; za slednjega uporabljajo naslednjo definicijo: Svečeniki so resnični namestniki Kristusovi, njegovi organi in orodja; posojajo mu takorekoč roke in jezik za darilo in za zakramente.« (Cerkev, spisal Franc Grivec, str. 120).

Nadaljevanje prihodnjč

NA ZATOŽNI KLOPI: SPOLNA MORALA

Pro et contra

Dva odrasla mlada človeka, fant in dekleta, sta potovala. Pot ju je zanesla v mesto. Zalotila ju je noč in morala sta potrkati na hotelska vrata. Rekla sta, da bi rada imela skupno sobo. Ostro so ju zavrnil. Da sta še premlada in neporočena, so jima rekli — In takrat je bila izrečena beseda »spolna morala«. Beseda, ki ima za različne ljudi zelo različne pomene, ni ostala brez odmeva.

To se je zgodilo pri nas. Fant je pisal v »Delo«. Od javnosti je zahteval odgovor na vprašanje, če ima hotelir prav, ko se sklicuje na veljavno spolno moralo, ki jima jo je vsilil, dasi jo — tako izraženo — ne priznavata. Časopis je bil z odgovorom skop, češ da tovrstna vprašanja pri nas še niso dozorela za rešitev. Avtoriteta, ki je odgovarjala, je mimogrede izrekla še nekaj prikritih na račun mladih, pri čemer smo bili študentje in študentsko naselje še posebej deležni njegove svete jeze.

Sedaj ne mislimo lomiti kopja v obrambo nedolžnosti in spolne pravdnosti vsega, kar se godi za kulisami študentskega naselja. Naj bo to samo povod, da začnemo malo bolj načelno diskusijo o tej tako »riskantni« debati o spolni moralii. Tudi v primeru našega fanta se je javno mnenje bržda razkralo. »Kako sta se le predrznila! Skupna soba? Kam pelje vse to?« so se zgrozili eni. Drugi spet so pošiljali hotelirja in njegov (beri: naš) spolni moralni kodeks v muzej. Torej? Pro et contra?

Morala caplja zadaj

Pri nas precej govorimo o spremembah v družbeno-ekonomski strukturi naše dežele. Novi odnosi kličejo med ljudmi, še posebno korenito novi odnosi pa se ustvarjajo med moškimi in žensko. Dejanski socializem ne pomeni samo industrializacije, ekonomskega napredka, pomeni tudi rojstvo novih razmerij med posamezniki, človekom in družbo, moškimi in žensko. Vendar ti novi medčloveški odnosi ne nastajajo spontano in vzporedno z ekonomskimi spremembami. To je dolg in ne redko boleč proces. Borba med stari in novimi je zmeraj taka. Se posebno burna je na področju morale, še posebno težka in občutljiva pa je v najintimnejših človeških odnosih. Tu ima staro pojmovanje še trdno zabetonirane ploščaje, ki jih novi nazori le počasi premagujejo. Brez bojzani lahko odločno trdimo, da nova moralna pojmovanja capljajo za velikimi rezultati, ki smo jih dosegli na družbeno-ekonomskem in pravnem področju.

Je že tako, da se včasih ljudje vse predradi varamo, da smo v nove ekonomske okvire našega življenja vnesli avtomatično tudi že novo, resno družbeno vsebino. Hitro je zgrajena nova tovarna, toda ne tako hitro družbeno upravljanje v njej, če hočemo, da je to res družbeni odnos, ki se ga bo delavec zavedal, sprejel zase in upal in znal z njim nastopiti. Moralna vsebina novih družbenih razmerij pa doživlja še toliko bolj ovinkarska pota, če jo prepuščamo, da »organske« sama po sebi raste iz ekonomske baze družbe. Zakaj moramo danes mozgati, odkod črpajo moči ne tako redka moralna pojmovanja, ki jih ne moremo vedno pozitivno oceniti...?

Dvojna morala še straši

Iz razredne družbe se je človek izmotal kot homo duplex kot dvojni človek. V družbenem življenju pogosto kaže drugačno lice kot pa ga ima v intimnem družinskem krogu. Koliko jih je, ki si v svojih kolektivih in v javnem življenju sploh prizadevajo vzpostavljati socialistične odnose, doma pa vstrajno še naprej vzdržujejo patriarhalne družinske odnose!

Naše socialistično pravo je še zmeraj v konfliktu z obstoječimi moralnimi normami med žensko in moškimi. Nova ustava ju popolnoma iznačuje, tako po pravicah kot po dolžnostih. Koliko pa je primerov, ko napredni pravni sistem še nemore zagotoviti njune resnične enakosti — v življenju. Ostanke dvojne morale še strašijo v glavah mnogih ljudi. Javno mnenje tudi danes večkrat različno reagira na ravnanje moškega in ženske ter ju različno ocenjuje. — Če je bila ženska v zakonu zastopavljena in je iskala srečo izven njega, okolica večkrat ne kaže s pr-

stom na moža, ki ženo zapostavlja, ampak ožigosa ženo, da razdira zakon, pa čeprav je le-ta zanjo pekel. — Če je ženska izven zakona rodila, je slišati pikre naračun morale ženske, o otrokovem očetu pa se obzirno molči. — Vsi vemo, da tudi danes žive moški (ki niso niti tako redki), ki zahtevajo, da mora ženska vstopiti v zakon »nedolžna«. Pri tem pa so zelo enostranski. V svoji »skromnosti« pozabljajo nase in neradi pometajo pred lastnim pragom. Uverjeni so, da jim je privilegij svobodnega spolnega občevanja neodvzemljiv. — Tudi to je vprašanje, ki izzove pri različnih ljudeh kaj različne odgovore. Mirne duše pa lahko priznamo, da nismo vsi za ta, edino pravičen zaključek: da se zahteva nedolžnosti ne more izogniti enega ali drugega. Naj velja za oba, ali pa za nobenega! Kako je v resnici — je pa druga stvar...

»Platonska« ljubezen še živi?

Človek se je dvignil nad žival le v družbi in le v njej si je pridobil vse človeško, kar ga loči od živali. Ravno ljubezen je eno od teh najvišjih čustev, ki človeku omogočajo moralni progres, kar ga dviga nad grobi spolni nagon.

Pojem ljubezni se čisto napačno razlaga. Na eni strani skrajnosti se v sentimentalni tenčici, s poduhovljenim obrazom navdušujejo za »platonsko ljubezen«, na drugi pa se zavzemajo za »biološko« ljubezen. Eno ali drugo? Priznajmo: zelo togo zastavljeno vprašanje! Pri človeku seksualnost ne igra odločilne vloge (čeprav bi bil zato pokojni Freud zelo užaljen). Človek je res biološko, je pa tudi in predvsem družbeno bitje. V družbi se je njegov spolni nagon oplemenitil, učlovečil.

Tako imenovana »platonska« ljubezen, v obliki izumetničene, trubadurske ljubezni, je pa nenormalen pojav, kot je danes za civiliziranega in kulturnega človeka nenormalno golo seksualno izživljanje, oropano vseh čustev. Žal je to še da nes pogost pojav. Razredna družba s svojim žezlom — privatno lastnino — ki je nekoč vladala ljudem, je pri človeku potencirala nizke strasti in egoistična čustva. Medtem ko je danes človek že gospodar atomov, mora še zmeraj biti boj z ostanki animalnega v sebi.

Mladi ljudje pri nas spolno moralo doživljajo zelo različno. Ekstremna mišljenja pri tem niso redka. Moralizem, spolna mistika in fetišizem, politika strogega molka in neznanja o spolnih vprašanjih, so eden od obeh nič kaj razveseljivih polov spolne morale. Drugi antipod, ki si je nadel profano, poživljeno obliko spolnega anarhizma, pa ni npravi nič manj zaskrbljujoč.

Svobodna ljubezen: DA ali NE?

Danes čisto slišimo za »svobodno« ljuubezen. Mnogim se vžiga strah v očeh, ko razmišljajo o njej. V njihovi zavesti živi buržoazna razlaga tega termina, ki pomeni degradacijo na staro, svobodno spolno občevanje. To pa je grobo poverjanje in izkrievljanje Marxovih in Leninovih misli. Svobodna ljubezen pomeni zanj osvoboditev spolov, da samostojno in po svoji volji z družbeno odgovornostjo ljubezenske zveze, da pri sebi razvijajo individualno ljubezen, ki naj bo merilo moralnosti njihovih odnosov. — Danes ta princip še ni docela zaživel. Še ni mogoče. Ni še komunizma z vsem potrebnim materialnim bogastvom in ravno tako potrebnim zakladom izgrajene komunistične zavesti. Ostanke razredne zavesti so še zmeraj rodovitni za celo vrsto egoističnih nagibov. Družba mera intervencirati, da zaščiti ogroženo stran in svoj interes.

Popolnoma jasno je, da današnji mladi človek ni več cehovski zaprt vase, ampak da hitreje in pristneje navezuje stike z bližnjim, ki ga ljubi. Kriteriji v ocenjevanju moralnosti odnosov med spoloma se spreminjajo. To pa še ne pomeni, da dovoljujemo in podpiramo razuzdanost in anarhijo v spolnih odnosih. Ljubezen je družbeno in kultivirano čustvo, ki ga ne moremo nikoli brez ostanka reducirati na goli, prirojeni nagon. To čustvo pa je treba mlademu tudi z vzgojo (in to je zelo širok pojem) razumsko razložiti, da ga bo cenil, ne pa zlorabljal.

Če se povrnemo k uvodnemu primeru obeh mladih, ki so jima v hotelu pokazali vrata, se moramo prepričati, da je to širše družbeno vprašanje. Vendar je popolnoma odveč, sipati na oba mlada ogenj in žveplo, kot so to nekateri počeli. Ne moremo vedeti za resnične notranje nagibe obeh. Dejstvo pa je samo to, da ni še zrel čas, ko bi družba mogla in smela odpreti hotelska vrata vsakemu mlademu »paru«, ki bi si zaželel skupne sobe... Kdo lahko danes zagotovi, da se taka širokosrčnost med nekaterimi mladimi ljudmi ne bi sprevrgla v toleriranje raznih tendenc a la »svobodna ljubezen«? Družbi bi sedaj to početje navrglo v reševanje samo še koš novih skrbi...

Kdo so krivci?

Javno mnenje večkrat neodgovorno prilepja na hrbet današnjega mladega človeka zaskrbljujočo etiketo: Moralno pokvarjen! — Ne moremo pa se pohvaliti, da dobiva mladina povsod dovolj podpore v borbi za nove moralne principe, zato živi v dilemi, tava in pogosto omahne v drugo skrajnost. Princip svobodne ljubezni je dobival v mnogih primerih povampirjeno obliko in vsebino. Tako jih

je mnogo, ki pod svobodno ljubeznijo malikujejo kot ideal golo seksualno izživljanje, ki že meji na prostitucijo. To je za njih merilo svobodomiselnosti in emancipacije!

Pri nas smo pohvalno podjetni, ko je treba kaj takega javno ožigosati. Vsak rad postavlja drugega na sramotilni oder, sam pa si pilatsko hinavsko opere roke. — Ni dvoma, da vplivi Zahoda pri tem ne ostajajo nedolžni. Dostikrat bi bilo bolj upravičeno, ko bi namesto na mladedga človeka, ki je »tak in tak«, pokazali s prstom sodnika na »to in ono«, ki neovirano priteka k nam iz zapadne moralne in psihične sfere. Sami sebi podiramo, kar hočemo zgraditi. Poplave plehke, brez vsebinske in za naše moralne principe negativne literarne in filmske plaže (naše in tuje) imajo svoj učinek v mladih dušah. Zapadne manire, navade in hobbyji so mnogim že vse preveč idol, kot pa »vzgojni« vzgled slabega. Vodimo dvojni politiki. Eno zavestno, v šoli, v podjetju, v družbenih organizacijah, drugo pa stihijsko, nekontrolirano — skozi kioske, bare in filmska platna, itd. — ko brez posluha za posledice odpiramo zapornice negativnim vplivom. Potem so pa razočarani razni »vzgojitelji«, ko mladi ljudje ob teh vplivih ne postajajo imuni nanje, ampak jih začno malikovati. Mlademu človeku moramo dajati čim več dobrih zgledov, da bo znal pravilno oceniti tudi slab vzgled. Ne nasprotno!

Pomanjkljivo in neresno bi razmišljali, če bi pred moralno inkvizicijo klicali na odgovornost samo naše X-100 romane, filmske komercialke in njim naprtili vse, kar nam ni všeč pri mladem človeku. Tu so še: naša šola, družina in ulica, ki vse pre malo pomenijo protitež tem negativnim vplivom. Vseeno: zakaj smo na tem področju, kjer je moč relativno lahko praktično ukrepati, tako omahljivi? Drastično se upamo podirati črne gradnje v stavbeništvu, niti na pamet pa nam ne kane, da bi včasih stopila taka odločna metla kritike tudi po naših kioskih, pokukala v filmske programe... Marsikaj bi bilo neškodljivo in koristno pomesti

iz njih — pa čeprav bi bila ta metla primitivno — administrativna. Včasih tudi ta zaleže...

Zdi se, da so korenine teh gobastih obolenj moralnih pojmovanj tudi v naših družbenih razmerah: nagel razvoj industrializacije priteguje množice mladih iz vasi v mesta. Zaradi tega se mnoge moralne norme zrahljajo, popustijo, ker vsi ti ljudje, prišedši v mesto, tovarno, kaj hitro opuščajo stara patriarhalna pojmovanja, niso pa še izdelali in si prisvojili novih moralnih vrednot.

Sploh se mi zdi, da smo včasih preveč enostranski pri iskanju vzrokov podobnim pojavom. Eni se zadovolje s tem, da problem psihološko osvetlijo, drugi se sklicujejo na razne »fiziološke potrebe«, ali pa kar s čenčo, da je danes svet pokvarjen in moralno drsi navzdol. Družbena, sociološka pogojenost ostaja nekje zadaj, neraziskane in zato »nevažna«. Jasno, da ne smemo dvomiti v kompleksnost tega problema. Gre le za to, da ugotovimo, kateri »faktor« je v našem času najvažnejši pri razlaganju in »zdravljenju« teh pojavov.

Rumenih izkaznic res ni več...

V naši družbeni realnosti vzdržujemo (hote ali nehote) tudi pojave, za katere se človek začuden vpraša, kako da jim danes naše državljanske pravice. Pri nas smo z zakonom pometli z javnim hišami in rumenimi izkaznicami. Obstoj prostitucije je bil (in je še) v buržoazni družbi razumljiv. Ta institucija je bila nujen rezultat težkih socialnih razmer in patriarhalnega odnosa v zakonu. In danes? In pri nas, kjer pravimo, da gradimo socialistično državo? Vemo, da zakonski akt ukinitve prostitucije še zdaleč ni isto kot njena dejanska odprava. To velja za Zpad, kot tudi za nas...

Pri nas res ni več rumenih izkaznic, vendar tudi danes ni težko prepoznati prostitutke pred našimi reprezentativnimi hoteli ali navadnimi kavarnami in nočnimi lokali v naših večjih mestih in letoviščih. Danes človeka še bolj užali in jezi, ko vidi te izpite, blede figure, nemarno počesane in malomarno oblečene, in njihove spremljevalce, ki svoje družinske in druge probleme še zmeraj zdravijo v objemu prostitutke.

Mar ne zveni posmehljivo vprašanje kaj vse skrivajo v svojih nedrih naši nočni lokali in bari? Ni že kar javna tajnost, da prostitucija (res, da ne legalno) začne spet cveteti? Ko bi mogel nekdo pobroditi po drobovju tej stvari, bi gotovo nemalo zasmrdelo.

Opravičujemo se z našo širokogrudnostjo in raje obzirno zapiramo oči pred takimi pojavi, zmigujoč z rameni: že mora biti tako kaj hoče... — V zavesti pa računarsko mrzlo vlada spet in spet komercialni efekt; Imenitno! Dinar se je povampiril. Vsaj v tem primeru.

Daj tujcu vse... za devize!

Korenine prostitucije danes ne črpajo več moči iz socialne bede. Res, da se pri nas še ne cedita mleko in med, vendar družba že omogoča vsakomur in vsaki, da si s poštenim delom zagotovi vsaj najosnovnejše življenjske pogoje. Žive pa v nekaterih ljudeh na žalost tendence, živeti na »lahek način«. Prostitutke v tem primeru ne ustvarja ekonomska nuja, ampak nerazvita, poplitvena družbena zavest. Taka prostitucija je še bolj nemoralna in obsojana vredna.

Cudovito politiko vodimo včasih tudi do tujcev. Tujec je bog. Ne delajmo si utvar, da so redka pojmovanja, da je treba tujcu »omogočiti prijetno bivanje v vsakem pogledu«... Devize so devize in ni važno do koga in na kakšen »prometejski« način smo jih izveliki iz njega. Namen posvečuje sredstva, ali kaj?

Engels v »Izvoru družine in privatne lastnine« upravičeno trdi, da ni dovolj odpraviti ekonomske vzroke, ki pogojujejo prostitucijo v taki ali drugačni obliki, ampak je treba dvigniti in negovati tudi človekovo zavest, da bo začutila, da ti pojavi žalijo njegovo človeško dostojanstvo. Vzgojiti se bodo morali tako pokolenja mladih ljudi, ki ne bodo imeli več priložnosti in želje, da bi ljubezen kupovali in prodajali, ali da bi to človeško čustvo izenačevali z nekakšnimi »fizičnimi« potrebami.

Socialistična družba res negira stara pojmovanja, mora pa namesto njih izdelati nove principe, v katerih temelje bodo vgrajeni humanizem, enakost med spoloma in resnična človekova vrednost.

MOREBITNIM ODMEVOM...

To, kar smo zgoraj povedali o problemu spolne morale, mora iz raznih vzrokov ostati torzo. Nimamo namena, lastiti si zaslug, da smo o vsem spregovorili, niti da smo o vsem pravilno razmišljali, ker je to vprašanje moč in treba osvetliti z več vidikov. Žal to področje, ki ga nekateri fetišizirajo kot zelo »delikatno«, je preveč ostaja tabu za javna razmišljanja. Če se že sproži kak konkreten problem, potem si le posamezniki pridružujejo pravico (in si upajo), krojiti javno mnenje. Ker je tovrstna problematika v našem življenju danes močno aktualna in je register mnenj o njej sila bogat, pa bi ne bili presenečeni, če bi na naš »pro« odgovoril nek »contra«

Marjan Tavčar

»Hišo modrecev« lahko najdeš, novo in moderno, v Aškerčevi ulici 12, v ulici fakultet, v družbi z mnogimi drugimi hiškami znanosti. Lani je bilo od vseh na univerzi vpisanih študentov 16% na filozofski fakulteti. Fakulteta je po svojem študijskem sestavu silno pisana. Tu najdeš zamišljenega sociologa, tam spet slišiš živahna dekleta z jezikovnih skupin, pa psihologa in geografa in... skratka — vsi niti ne vedo drug za drugega, kaj kdo študira.

FILOZOFSKA FAKULTETA

STUDIJSKE DISCIPLINE. Filozofska fakulteta nudi možnost študija kar 22 predmetov, in sicer: filozofije, sociologije, psihologije, pedagogike, zgodovine, zgodovine umetnosti, arheologije, etnologije, geografije, slovenščine, srbohrvaščine, ruščine, francoščine, italijanščine, angleščine, nemščine, latinščine, stare grščine, primerjalnega jezikoslovja in orientalistike, primerjalnega slovanskega jezikoslovja, svetovne književnosti z literarno zgodovino in muzikologije.

STUDIJ. Praviloma se v študiju na filozofski fakulteti povezujejo po dva predmeta (od teh, ki smo jih navedli v študijsko skupino. Kot novinec si izbereš svoj glavni predmet — predmet A, ki ga potem poslušas neokrajšenega vseh osem semestrov. Pod B pa vpišeš predmet, ki je v neki smiselni logični zvezi z glavnim A predmetom. Vse možne povezave, ki jih ni malo, določajo fakultetni statuti. B predmet študiraš samo šest semestrov.

Študij je stopenjski, organiziran v treh zaporednih stopnjah, od katerih trajata prvi dve praviloma po dve leti, tretja, podiplomska, pa najmanj eno leto.

Izjema na filozofski fakulteti sta le klinična in industrijska psihologija, katerih študij je strnjen, brez delitve v študijske stopnje. Poleg tega se ta predmet študira samostojno, brez povezave z nekimi drugim predmetom.

Znano je dejstvo, da so ženskam najbolj priljubljena študijska področja ravno na filozofski fakulteti, kjer povprečno s 70% prevladujejo nad fanti. Največ jih je na jezikovnih skupinah in umetnostni zgodovini, — na psihologiji, sociologiji, geografiji pa je razmerje med fanti in dekleti nekako izenačeno.

FILOZOFIJA

Filozofija, —čista«, gotovo ne privablja študentskih množic. Študij zahteva nemalo entuziazma in osebne naklonjenosti do filozofskih vprašanj. Ne na zadnjem mestu je tu tudi finančno-ekonomski stimulans, ki ni nič kaj vzpodbuden. (Koliko jih gre na tehniko samo zato, ker je po diplomi finančno bolj možna!) Stipendij za študij ni na pretek. Oddelek usposablja pedagoške moči za srednje šole in kader za publicistiko. Možnosti vezave študija filozofije z drugimi predmeti so velike.

V prvem letniku poslušas naslednje predmete: uvod v filozofijo, logiko ter zgodovino filozofije. Z vajami in predavanji znese to 12 ur. Pogoji za vpis v II. letnik je izpit iz uvoda v filozofijo. — Literature je več kot dovolj.

SOCIOLOGIJA

Sociologija šteje letos šele tretje leto življenja. Študij je stopenjski. Prva stopnja daje v glavnem teoretično osnovo iz obče sociologije, zgodovine družbene misli, politične ekonomije, statistike, družbenega sistema FLRJ.

STUDIJ. Na drugi stopnji se diferencira na: industrijsko sociologijo, demografijo, sociologijo družine, umetnosti ali religije, sociologije lokalnih skupnosti, na sociologijo politike. Sociologijo lahko študiraš kot en sam, samostojen predmet, po želji pa lahko vpišeš pod B enega od enajstih možnih predmetov (psihologija, pedagogika, zgodovina, geografija itd.). Prvi letnik ima z vajami vred 23 ur predavanj na teden. Poslušas te predmete: občo sociologijo, zgodovino družbene misli, politično ekonomijo, zgodovino 19. in 20. stoletja, ekonomsko geografijo, pedagogiko, psihologijo in prevojaško vzgojo. Med letom pišeš iz nekaterih predmetov tudi kolokvije.

LITERATURA. Študij zahteva obvladanje široke literature, tako da gre prvo leto marsikateri tisočak za knjige. Pri študiju ti lahko izdatno pomaga dobro založena sociološka knjižnica.

PSIHOLOGIJA

Psihologija postaja vsako leto bolj študij, ki je v smodici. Vsakoletni priliv novincev je večji, vendar osip v prvem in drugem letniku, ki ni majhen, dokazuje, da marskdo prijadra na psihologijo iz kaj romantičnih motivov. Študij se deli na klinično, industrijsko in šolsko smer. Je nestopenjski in samostojen.

Klinična smer daje strokovnjake za razne posveovalnice, mentalno — higienske zavode, zavode za poklicno usmerjanje, umobolnice itd.

Industrijska psihologija (večina fantje) usposablja industrijske psihologe za večja podjetja, tovarne, zavode za organizacijo dela ipd.

Šolska smer daje strokovnjake za pedagoško službo in razne zavode.

Prvi letnik ima okoli 32 ur predavanj tedensko, različno glede na to, na katero smer si vpisan. Nemalo vaj pri raznih predmetih, izdelava programov in interpretacij vaj ti doma jemlje precej časa. Literatura je moč dobiti, vendar je je v našem jeziku le malo. Največ je je v angleščini. Mnogi psihologi, ki se angleščine niso naučili v srednji šoli, jo vpisujejo »prostovoljno« na kurzih za nefilologe.

Med počitnicami se organizira za vsakega študenta enomesečna obvezna praksa

srednješolcem

Posojila z odpisi v prihodnjem semestru

V četrtek, 13. decembra, se je sestal upravni odbor Sklada za posojila absolventom. Razen običajnega reševanja prošelj absolventov je UO razpravljaj tudi o spremembi pravilnika Sklada. Stvar niti ne bi bila tako zanimiva, če ne bi vedeli, da se je s sprejetjem novega pravilnika ustvarila teoretična podlaga za uvedbo posojil študentom, za sprejem novega dodatnega sistema podpiranja študentov, ki ga navadno tudi imenujemo »kreditiranje«.

Gre za pravilnik, ki bo, v kolikor bodo zagotovljena tudi sredstva, v okviru ljubljanskih visokošolskih zavodov, vpeljal že dolgo pričakovana posojila z odpisi ter s tem razširil in izpopolnil podlago za zagotovitev materialne osnove širšemu krogu študentov. Pravilnik sta sestavila tov. prof. dr. Ivan Tomšič in tov. prof. Skandali, upošte vajoč zaključke seminarja v Ankaranu; lahko rečemo, da se ujema s stališči ZŠ do študentskih posojil.

Sedaj pa si oglejmo namen in funkcije posojil, ki jih bodo morale sprejeti v sedanjih pogojih. Kot sem že omenil, bodo posojila dopolnila obliko podpiranja študentov, sistem, ki bo centralno v okviru univerze urejeval nekatere pomanjkljivosti stipendiranja, naloge, ki jih stipendiranje, kot vedno bolj širok decentraliziran sistem, ne dosega, ali pa jih nezadostno rešuje.

Tako stojijo pred posojili velike naloge: omogočiti študij študentom (predvsem mislim na začetnike), ki tega, zaradi izredno slabih materialnih pogojev, sami ne bi zmogli, omogočiti končanje študija študentom, ki so za krajši rok zavlekli svoj študij in so zaradi slabih materialnih pogojev postavljeni pred vprašanje, če ga bodo sploh končali v doglednem času. Velika bo tudi dodatna finančna pomoč študentom, ki imajo premale dohodke, da bi si lahko sami v celoti zagotovili vsaj osnovne življenjske potrebe v času študija.

Sicer so se ta vprašanja reševala tudi do sedaj (bolj ali manj uspešno krpanje s socialnimi podporami), vendar pa zaradi svojega togega bistva niso dosegla uspehov v sorazmerju s sredstvi, ki so jih v ta namen poročili. Tako bodo posojila skoraj v celoti prevzela mesto dosedanjih socialnih pomoči (individualne subvencije za hrano) in s tem spodrinila to preživelo obliko, ki je bolj zavlačevala kot pa zdravila. To so glavne naloge posojil; sedaj pa pogledajmo, v kakšnih oblikah bo novi pravilnik Sklada reševal zastavljene naloge in katere so njegove glavne značilnosti!

Predvsem gre za tri oblike:

1. posojila študentom, ki imajo zelo male, ali pa nobenih rednih mesečnih dohodkov. Mesečni obrok posojila

bo do 15.000 dinarjev, in kar je najvažnejše — pravilnik predvideva odpise, odvisne od uspeha in časa študija. Tako se bo študentu, ki bo končal študij v določenem roku in z odličnim uspehom, odpisalo 80 odstotkov dolga, študentu s prav dobrim uspehom 60 odstotkov, z dobrim uspehom 50 odstotkov, študentom z zadostnim uspehom pa 40 odstotkov dolga.

2. Posojila študentom, katerih majhni dohodki ne zadostujejo za osnovne življenjske potrebe; torej dopolnilo nizkim stipendijam ali drugim nizkim dohodkom. Najvišji možen mesečni obrok bo 10.000 dinarjev.

3. Posojila bodo lahko v določenih pogojih dobili tudi študentje, ki so zavlekli svoj študij, vendar bodo morali celoten dolg po vstopu v službo vrniti s pet odstotnimi obrestmi.

Za prvi dve obliki se bo plačevalo 1 odstotek obresti za manipulativne stroške.

Značilna za posojila je tudi doba vračanja, ki je lahko največ 10 let, sicer pa odvisna od višine posojila. Dolžnik bo moral začeti vračati dolg eno leto po nastopu službe, oz. po izstopu iz šole, vendar se pri tem ne šteje vojaški rok.

Manj ugodno je določilo, ki pravi, da bo moral študent, ki bo vzel posojilo, podpisati in predložiti zadolžnico s podpisom za jamstvo sposobne osebe, in sicer do 150.000 podpis ene osebe, nad to vsoto pa podpis vsaj dveh oseb. Mislim, da se bo tukaj pojavilo mnogo težav, ker nekateri študenti, ki bi najbolj potrebovali posojilo, ne bodo mogli najti primerne poroka. Prvi bodo vsekakor poklicani starši, vendar bo v posameznih primerih verjetno treba reševati vprašanje poroka preko Zveze borcev NOB, občin, ali še katerega primerne organa.

Iz vsega je razvidno, da bodo posojila vsaj v začetni fazi težko dostopna, kar pa bo še stopnjevalo, če ne bodo zagotovljena zadostna sredstva. In ravno okrog sredstev, je še največji vprašaj: zaenkrat jih še ni!

V sestavku, ki ima namen samo obvestiti širši krog študentov, da se na tem področju vendarle stvar giblje, moram tudi jasno povedati, da je pravilnik za sedaj le nekaj tipkanih strani papirja brez materialne podlage in brez potrditve univerzitetnega sveta, ki bo spregovoril predzadnjo besedo.

Vseeno pa menim, da so potrebe po takem podpiranju študentov tako velike, da bodo vplivale na pozitivno rešitev pri uvajanju posojil.

Tone Zimšek

SEJA UNIVERZITETNEGA SVETA

Analiza nekaterih najvažnejših vprašanj

V torek, 18. decembra, je bila na univerzi seja ljubljanskega univerzitetnega sveta. Dnevni red in tudi velik del razprave je vseboval analizo nekaterih najpomembnejših vprašanj študija in študijske reforme. Točke dnevnega reda so obsegale: rezultate vpisa v zimski semester, izvajanje fakultetnih statotov, dopolnila in spremembe statuta FAGG, pravila inštituta za strojništvo in inštituta za sociologijo.

Poročilo rektorja univerze je med drugim poudarilo, da še vedno ni načrtnega sodelovanja med fakultetami in prakso, da povezovanje prakse s šolo, ki izobražuje zanjo potreben strokovni kader, še vedno predstavlja problem. Iz podatkov, ki so jih fakultetne uprave posredovale rektoratu, je razvidno, da do organiziranega sodelovanja s prakso ni prišlo in da fakultete razen redkih izjem niso storile skoraj ničesar, da bi se stanje izboljšalo. Tako so sodbe o stališčih prakse do učnih načrtov, do strokovnih profilov diplomantov, do delovnih mest za diplomante I. stopnje in do dogajanja v visokem šolstvu, sploh še vedno samo domnevanje brez kakršne koli močnejše realne podlage. Izjemo predstavlja le strojna fakulteta, ki je s svojim delom nedvomno nakazala pot, kakršno bodo

morale v čim krajšem času ubrati tudi druge naše fakultete.

Velik del razprave je bil posvečen vprašanju organizacije in financiranja študija na III. stopnji, ki se — za razliko od nekaterih drugih jugoslovanskih fakultet — v Ljubljani le počasi oživlja. Vendar je potrebno pripomniti, da na petih naših fakultetah študij že v redu poteka. Fakultete se dokaj počasi odločajo za uvajanje študija na III. stopnji predvsem zaradi doslednega stališča, da pomeni tak študij res poglobljen študij kadra za znanstveno-raziskovalno delo oz. specializacijo in ne le podaljšanje

Milan Kučan

študija na prvih dveh stopnjah. Predvsem pa bo potrebno urediti tudi zaenkrat še nejasno vprašanje financiranja, ki se mora razširiti na vse tiste, ki se jih tiče kvalitetni znanstveno-raziskovalni kader.

Vpis na fakultete v letošnjem študijskem letu je v celoti nekoliko manjši kot v minulem letu. Zmanjšanje gre na račun študentov, ki niso pravočasno opravili pogojev za vpis v višje letnike in so s tem izgubili status študenta. Vpis novincev pa je nekoliko večji kot v lanskem letu, čeprav so glede na populacijske letnike 1942 in 1943 pričakovali nekoliko manjši vpis od prejšnjih let. Razprava je poudarila izreden pomen evidentiranja študentov po generacijah, vendar bi verjetno kazalo vzeti za izhodišče vpis v letni semester, kar bi omogočalo izogniti se precej močnemu vplivu fiktivnega vpisa, ki precej izkrivlja realno sliko. Podatki univerzitetne uprave pa tudi kažejo, da je vpis na nekatere oddelke, predvsem usmeritve, izredno slab. Vzroke za to je potrebno iskati v premajhni informiranosti študentov o študiju in možnostih na posameznih usmeritvah, pa tudi v nepopolni pripravi nekaterih usmeritev. Svet je menil, da zaradi tega smeri ni treba ukinjati ali celo zmanjševati njih števila, ampak naj se iz ekonomskih razlogov ne aktivirajo tako dolgo, dokler priliv študentov ne bo večji. Na koncu je razprava pokazala, da nekoliko slabši rezultati nikakor ne bi smeli služiti kot osnova za kritike o neprimernosti in neuspehu reforme. Stanje je le rezultat urejanja razmer v našem šolstvu, katerega najpozitivnejša stran je ta, da je po mnenju velikega dela profesorjev znanje študentov, ki se prebijejo preko ovir med posameznimi letniki in stopnjami, precej večje od znanja starih študentov.

Univerzitetni svet je sprejel spremenjen in dopolnjen statut fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, vendar je k njegovim formulacijam dodal nekaj spremenjvalnih predlogov. Prav tako je sprejel tudi pravila novoustanovljenega inštituta za strojništvo pri univerzi v Ljubljani in vrsto priporočil v zvezi z vprašanji, ki jih je obravnaval. Predvsem pa je svet opozoril fakultete, da se morajo držati statotov in jih ne smejo samovoljno spreminjati brez predpisanega postopka.

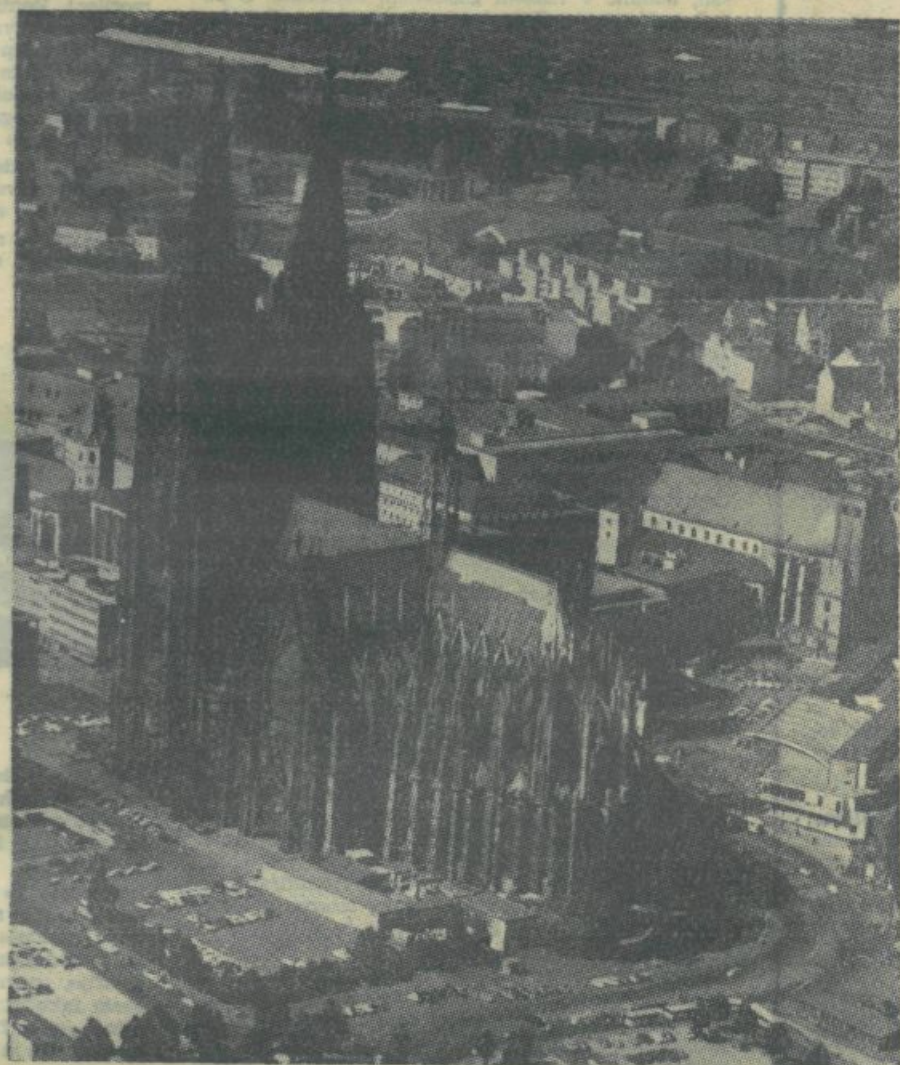
NEMŠKA NEPREMAGANA PRETEKLOST

Ime mu je bilo »Sestavni del kanalizacijske rešetke«. Smešno in neverjetno, kajne?

Družina Neumann me je za to opoldne povabila na čaj, prišli so še sosedovi in celotno srečanje se je končno otreslo sleherne zadržanosti, o čemer najbolj priča dejstvo, da je pogovor sčasoma prešel — kakor običajno v družbi, ki se noče raziti in ki obenem tudi več nima primerne snovi za nadaljnji pomenek — na vsakdanjosti in, kot pravimo, na čenčarije. Da, saj tokrat je nedelja, so si pritrdili vseprek, edina priložnost, da človek po napornih delovnih dneh pokramlja o vseh zadevah!

In k temu »kramljanju« je po vsem videzu spadalo tudi »judovsko vprašanje«. Vsekakor moramo priznati, da ta snov ne zasluži zgolj površnega »kramljanja«, ampak tudi najresnejšo besedo. Kajti to »judovsko vprašanje«, ki ga je hotel na-

jo misliti na tako potreben mir v naravi, v samotni gozda, morajo misliti — ne, zgolj bolešno sanjariti! — o lepi knjigi, ki bi jo radi prebrali; morajo misliti — ne, zgolj tožiti! — o pretni atomskega uničenja. In poleg vsega tega in podob-

cizem »dokončno rešiti«, je v Nemčiji vprašanje svoje vrste še danes. Prav zaradi tega »kramljanja« ob čaju me kot hladna senca spreletel občutek, da je to vprašanje danes sicer morda odpravljeno z uradne strani, nikkakor pa ni to storjeno s človeške.

To nepomembno okrožno mesto na Bavarskem, nedaleč od češke meje, to gnezdece, polno pivovarn in podeželskega obeležja, podeželsko krojenih ljudi. — Vse se peha za denarjem, s prav vročino vneto, vse se preriva v gneči pred malikom »gospodarskega čudeža«, — in to je nekam poenostavilo človeške obraze in človeška srca. Kakor da imajo vsi kovance namesto oči, in v rokah avtomobilska krmila namesto bilke naravne neposrednosti z bližnjega travnika. Ob koncu tedna si hočejo sicer vsi oddahnuti, toda ne zaradi kake želje po resničnem počitku, ampak najbrž že kar nagonsko zato, da obnovijo sile za naslednji teden »denar ne mrzlica«.

Življenje je vsekakor bolj zamotano in močnejše v svojih neizbežnih zahtevah, kakor pa predstave takih ljudi o njem. In zatorej morajo misliti — ne, zgolj neuresničljivo koprnjenje je že to! — mora-

nega morajo misliti še na to judovsko vprašanje.

Danes, dobrih šestnajst let po vojni katastrofi, danes je treba po vsem videzu še toliko storiti na tem področju. Vemo: marsikaj priča o doseženih uspehih. Vemo, kaj vse je Nemčija storila, da dá zadovoljenje vsemu, kar je nekoč zaseglo nasilje. Koliko ljudi sem srečal, koliko skupin in krogov, s koliko izrazi poštene spravljivosti sem se seznanil in preko tega res lahko spoznal, da ta »Wiedergutmachung« ni ostala le pri prazni besedi! V nekem eksperimentalnem gledališču v Oldenburgu sem videl uprizoritev »Korczaka in njegovih otrok«, neko tragično zgodbo in varšavskega geta. Pa nisem doživel zgolj uprizoritve, ampak tudi tisto diskusijo po predstavi, diskusijo, ki je zajela vso dvorano. Že gledališki list nas je vnaprej opozoril na ta »drugi del« prireditve, in zdaj so se vsi igralci postavili na oder ter začeli — kakor so poprej začeli s svojimi vlogami — enostavno naslavljal vprašanje na občinstvo. Sprva je šlo seveda obotavljaje, polagoma pa se je udeležba vendarle razširila kakor požar na stepi. To je bil eden izmed pristnih obračunov s preteklostjo,

to je moral biti svetel žarek za vsakega skeptika in črnogleda!

Toda vsaka stran ima tudi nasprotno plat. Ne govorimo o tistih ljudeh v Nemčiji, ki kljub tisti preteklosti uživajo ne samo svobodo, ampak zavzemajo odgovorne položaje kjerkoli v celotnem družbenem življenju; ne govorimo niti o vseh ekstremistih; izpustimo končno tudi obsežno množico, ki iz takih ali drugačnih očitkov lastne vesti noče govoriti o tistih časih, noče misliti nanje. Ustavimo se raje pri takih ljudeh, kakršni so se zbrali ob tem čaju, kakršne srečamo v Nemčiji na vsakem koraku. V bistvu preprosti ljudje, v bistvu niti dobri niti slabi ljudje, masa, ki je prav zaradi svoje povprečnosti izpostavljena vsemu in sprejemljiva za vse. Načelno se ukvarja — poleg prerivanja v dolgi koloni na poti vizionarnega blagostanja — s kakim konjičkom, z vsem in z ničemer, in v prvi vrsti odriva od sebe vsakršno neprijetnost nematerialnega porekla, kolikor se le da.

A če je taka neprijetnost že neizbežna, zakaj bi si človek potem ne prizadeval, da jo »sfrizira«, olupša, dokler ni povoljnija očesu in okusu? Zakaj bi se torej resno pogovarjali o judovskem vprašanju, ko pa lahko zgolj »kramljamo« o njem? Ti ljudje povprečja so realisti, kajti take jih zahteva vsakdanje življenje, so realisti tudi v tem, kako gledati na tisto morda najtemnejšo stran svoje nedavne zgodovine. Priznavajo zato, da je bil to zločin — in kolikšen zločin! — priznavajo vso zverinskost ljudi (beri: neljudi), ki so na primer prisiljevali svoje rasne »sovražnike«, da čistijo pločnike z zobnimi ščetkami, priznavajo vso grozotnost taborišč in plinskih celic. Zato tudi zmeraj poudarjajo in se zaklinjajo: »Nie wieder!« (»Nikoli več!«) in to gotovo tudi resno mislijo. Toda: kaj pravzaprav mislijo resno? Nikoli več, da bi prišlo do podobnih strahot? Ali pa: nikoli več, da bi judovsko ljudstvo moralo doživeti ponovitev take usode? Vključuje ta »Nikoli več« tudi judovsko ljudstvo?

Vesela družbica okrog mene je res veselo »kramljala« o tem črnem poglavju nemeze. Nekdo se je spomnil, kako so nacisti nasilno preimenovali nekega Judu »Sestavni del kanalizacijske rešetke«. Ta zgodbica je očitno dala celotnemu pomenku primerno lahkotnost, potrebno lahkotnost, da je bil predmet pogovora dovolj privlačen in da se je zabrisala njegova neprijetnost. Res, to je bilo smešno! Na dan so začeli prihajati spomini, drug za drugim so razgibavali omizje, in to je bilo videti na prvi pogled tako enostavno, tako neboleče, tako nenevarno, da sem se sam potreboval nekaj časa, preden sem se zdrznil in preden mi je postalo neugodnejše, kot prav gotovo vsem ostalim skupaj ne (če se je sploh kaj takega zgodilo v njihovi zavesti): da, judovsko vprašanje je morda res rešeno samo z uradne strani, a kdaj bo doseglo svoje človeško priznanje v nemški družbi?

Kako izdatno se je krmila domišljiva vseh prisotnih pripovedovalcev s tistim nesrečnim madžarskim preimenovancem, ki mu prav gotovo ni prizanesla Eichman-

nova roka! Kako polni anekdot so bili ti ljudje, — vse na »zanimivo« judovsko temo. Kakor da si pripovedujejo šale o skopih Škotih ali o Bobiju in Tediju! Ko bi zatisnil eno oko, bi vso stvar sam pri sebi še lahko znosno opravičil: no, da, saj ne mislijo nič hudega! Zgolj zaradi šale — kakor tudi poznamo dovolj primerov recimo v literaturi, da se je nek pisec lotil vojne snovi — ki je sama po sebi posebjena tragika — z vesele plati. Da, morda res ne mislijo ti ljudje nič hudega, sem si dopovedoval.

Toda iz dveh vzrokov vendarle nisem mogel pogledati pri tej stvari skozi prste. Govoriti, samo govoriti, brez misli! Kajti kakor hitro bi človek vpregel tudi svoje možgane, bi najbrž bilo tudi mnogo mnogo manj takih lahkomišelnih. Na to pa se navezuje drugi vzrok: na besede nekaterih ljudi, ki sem se pogovarjal z njimi in ki so kratkoma dala duška predsodkom, kakršni so nekoč tudi privedli do celotnega preganjanja. Da, to govorjenje, brez misli, brez razsoje in polno predsodkov, teh stoletnih stoletnih predsodkov! Prav ta moja gostiteljica, ki je zdaj pripovedovala zgolj »nedolžne judovske šale«, — česa vse mi ni samo ob eni priložnosti pripovedovala ta ženska! »Danes smo že spet tako daleč, da se jim dobrikamo, tem Judom, da jih božamo in muckamo. In posledica? Od vseh strani so prilezli na dan, vsepovsod jih je spet polno — in kako se komolčarijo v ospredje!« In taki ljudje zbijajo »nedolžne« judovske šale! Taki ljudje iz široke množice, ki je odporna proti vsemu bolj, kakor proti pristranskosti i netreznim presoji!

Ime mu je bilo »Sestavni del kanalizacijske rešetke«. Smešno in neverjetno, kajne? (Nadaljevanje prihodnjič)

IZID NAGRADNEGA natečaja ŠTUDENT — svetovni potnik

Odbor za mednarodno dejavnost pri UO ZŠJ in uredništvo Tribune sta na razpis natečaja ŠTUDENT — SVETOVNI POTNIK prejela dva prispevka. Komisija za natečaj, ki so jo sestavljali Andrej Škerlavaj, predsednik odbora za mednarodno dejavnost, Mitja Vavpetič, glavni urednik Tribune in Peter Breščak, urednik mednarodne rubrike Tribune, je sklenil podeliti prvo nagrado (10.000 din) Dragu Grahju za obširnejši potopis TUJE DEŽELE — TUJI SVET, ki se odlikuje po ostrem opažanju življenja v Nemčiji in Angliji, in 3. nagrado (5.000 din) Frančku Labaherju za prispevek z naslovom ANGLIJA — KOT JO VIDIŠKOZI MEDNARODNI DELOVNI CAMP.

PIK IN VSE DRUGO

govora. Vas smem vprašati, hodite še v gimnazijo?»
 »Ne, kje pa, že kar lepo na fakulteto.«
 »Katero pa?»
 »Romanistiko. (Pik: to sploh ne spada v dialog. Malo se nasloni name, da naju vidi Mimi. Jezna je na vse punce, ki hodijo s fanti. Zdaž bo po vsem internatu raznesla, da hodiva.)«
 Mimi je delala s svojimi pogledi velike loke sem ter tja po dvorani; ko pa je opazila svoja dopajanja, je brž letela naokrog: »Oj, kako grdo plešeta. Da ju ni svami! Zgleda, da se tu spet nekaj začneja. Oj, poglejte no!«
 »Ze zasopim. Je dovolj, če te toliko stisnem k sebi?« Gospodična, jaz pa sem na tehniki,« sva nadaljevala pogovor.
 »Tehnikov načelno ne maram. Se preveč šopirijo.«
 »Kaj je to?« se je zahajljal Pik.
 »To je, da jih raznasa od važnosti. Mistijo, da vrtnjo svet.«
 Smehtjal se je samo s koti ustnic in tokrat sem opazila njegove zelenomodre oči, ki so gdale nekoliko odmaknjeno in zamišljeno, tako kot da si hoče zapomniti vsak stavek pogovora posebej. Vedela sem, da je Pik navaden, preprost fant. Ni podoben Celentanu ali pa Montgomeriju Cliftu, pa vendar se mi je v tem trenutku zdel lepi od vseh filmskih in vseh fantov.
 »Gospodična, bi marali z mano enkrat med tednom v gledališče ali kino?»
 »Veste, je zelo komplicirano. Jaz vas še ne poznam toliko — in sploh.«
 »Recimo: v petek vas bom počakal v parku. Lahko?»
 Tako je bilo mimo še nekaj plesov, pesni učitelj je skakal od enega para k drugemu in vrtel tisti svoj quick-quick-slow. Zdelo se mi je, da je vse to mnogo več kot samo navadna šala. Naslonila sem se na njegova ramena in mu rekla:
 »Pik, meni ni več do teh iger. Izmisliha si kaj drugega.«
 Proti koncu plesa sem dobila odgovor:
 »Rad bi, da je vse tisto res... Prijatelj, da je lahko res.«
 »Komplicirano.«
 »Ne: pika. Počakam te.«
 Zavrtel se je okrog, se nasmehnil in ko je bilo glase konec, se je z ustnicami dotaknil mojega čela. Nicesar nisem utegnila razmišljati. Piku sem bila romaj do brade

Zmeraj sem si želela, da si o Piku nekaj posebnega izmislim. Da rečem nekaj, kar se ni zgodilo še nikomur, pa da je prijetno in žalostno obenem. Včasih sem si izbrala celo letni čas in drevesa in trave, da mednje vpletem tisto vse — kakor je bilo. Vse je bilo te majčkeno neumno, nič drugega.

Stanovala sem v domu. Sedem nas je bilo v sobi. Pa kakšne teatre! Mali milijon težav. Petra, na primer jih je imela že prvi dan. V dnevi sobi jo je čakal tisti njen »Cherres«. Stala je na postelji in samih hlačkah in sprševala okrog: »Pa kje so moje nogavice? O Marija pomagaj! Se nikoli ne bi čakal nisi za pikico. Zdaž bo pa ves večer sitnari!»

»Pomagala ti bom, da jih najdeš,« jo je tolažila Vera. Našla jih je pod rjuho, Petra si je vzela še torbo, si napravila hiper frizuro in rekla »adravo«. Potem se je začela debata.

»Jaz ga poznam, tistega, s katerim hodi,« je rekla Mimi proa.

»Kakšen tip je to? Je lušten?« sem vprašala. »Nič posebnega. Drugače pa kar. Jaz ga ne bi marala. Že zato ne, ker je iz Srbije in ker bi bil ljubosumen, če bi plesala z drugimi fanti.«

»Tebi se zdi grozno, če je odkod drugod?«
 »Grozno. Pa ja da grozno. Ti fantje bi kar prvi večer, ko se zmeniš, hoteli, da se poljubljata. Samo poljubčki in poljubčki, kar naprej.«

V resnici nisem verjela. Videla sem Viki, kako se je obrnila proč in zamrmrala: »Trape neumne in naredila obruz kar za plemenit in angelski. »Pa kaj potem?« sem pomislila končno, »če te poljubi enkrat ali dvakrat, saj ni potreba, da mu poljubček vrneš.«

S Pikom sem se dostikrat videla na plesnih vakah v domu »Kako je otročje, da plesam s tabo, ko si za glavo in pol manjša od mene,« je rekel nekega dne.

»Ja pa še kaj.« Poskusila sem plesati z njim po prstih, pa je prezgodaj opazil in rekel vzvišeno: »O, zdaž si pa taka kot kakšna kneknja.«

Plesni učitelj je naznamil blues. Fantje so začeli vzemirjeno iskati z očmi na drugo stran, potem pa se zakadili tja, kjer so sedela dekleta.

»Meni je blues najbolj všeč, kaj pa tebi?« sem ga vprašala, ko sta plesala. »Mhm. Všeč mi je, ko te lahko vrtim pod roko,« mi je odvrnil.

Plesala sva bolj sama zase, tako da sva čutila vsak gib posebej in zdelo se mi je, da se vsa plesna dvorana narahlo elipsasto zbije sem ter tja.

»Veš, kaj mi je padlo v glavo? Potem ti, samo če mi rečeš, d'š z' ta to.«
 »Priznala sem »Rečem ja.«
 »Zdaž ti pa povem. Veš kaj, dajeja se delati, da sva fant in punca.«

»Perfekti. Misli si moje sošolke in punce iz sobe. Razmislaj jih do. Ne: tresplošno zaprepaščenje.«

»Kto se začne delati prvi?«
 »Začni ti ker si fant!«

»Za trenutek je utihnil, posmrknil z nosom in našobil ustnice.«

»Oprostite, gospodična, če vas vprašam, a hodiš še dolgo na plesne?«

»Ne tako. Mogoče sem bila petkrat.«
 »U... Zdaž se ne, saj za tvoj sploh še nisem kakšen »dottore«. Kot ti na primer.«

»Ce pa tudi že twistarite, umaknem temo po-

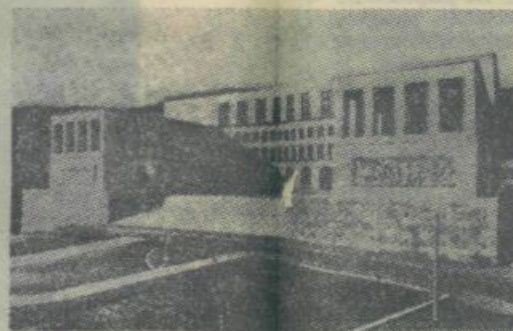
O VERDIJEVEM RIGOLETTU IN LJUBLJANSKI UPRIZORITVI

Po dolgotrajnem premoru je ljubljanska opera uprizorila Verdijevega Rigoletta, kar je s strani uprave vse-kakor dobra poteza. Občutek imam, da si naše operno občinstvo po raznih novitetah, ki jih uprava uvaja, le želi dela iz našega železnega repertoarja.

Zasnutek naj bi bil melodrama (Hugo, na katerem temelji, je melodramčen v največjem pomenu besede), toda zmuza v Verdijevi operi je genialno tragična. Kakorkoli, Verdi je tu pokazal popolnoma novo čustveno upodabljanje, ki je doseglo svoj vrh v slavnem kvartetu iz zadnjega dejanja, v katerem štiri osebe s štirimi različnimi teksti in melodijami izražajo svoja duševna stanja in razpoloženja. Ta kvartet sodi med največje mojstrovine svetovnega političnega ustvarjanja. Opera je zelo jasno in drzno gajena. Poleg osrednje figure je postavil skladatelj Gilda, ki je s svojim jasnim in mladostnim spnom dober kontrast Rigolettu, in pa like, ki so zadržani z več ali manj drobnimi potezami. Posebno se to vidi pri Sparafucio in Magdaleni. Z nam Sparafucio je Verdi splošno grezljivo z grotesknim (spominimo se samo Sparafuciovih besed — Mi sem razbojnik, ki v kalnem ribari — in pomnilimo, da je Sparafucio morilec). Verdi je nekoč napisal, da si je zamisljal to opero kot vrsto duetov, brez arji in brez končnih scen. Zelo lep je duet Rigleta in Sparafucio in vse v zadnjem dejanju z neprekosljivim kvartetom, nevlito, z bleščečo in originalno uporabo nestvarnega, nebitnega zbora za seno in dramatično ponovljeno arjo vojvode »La donna e mobile«.

Krstna predstava je bila 11. III. 1851 v Benetkah, kjer je doživela blazen uspeh in od takrat vžiga ta opera srca vseh poslušalcev širom po svetu.

Zdaž pa še nekaj besed o sami predstavi v ljubljanski operi. Glede na to, da je opera našemu ob-

Tržaška univerza nima dolgoletne tradicije. Bolj znane so univerze v Padovi, Bologni ali v Rimu. Trst je provincialno mesto, do katerega ne segajo kulturni valji iz prestolnice ali iz drugih pomembnejših mest.

Univerzo so ustanovili v času fašizma. Takrat so tudi zgradili na pobočju hriba centralno univerzitetno poslopje v monumentalnem slogu. Sedaj vsako leto dozdajavajo nova poslopja in objekte: laboratorije, menze, študentski dom. Univerza ima osem fakultet: pravne vede, gospodarske vede, tehnične vede, filozofske vede, farmacija in kemija, matematika in fizika, politične vede in jeziki.

V Trstu je približno tri tisoč študentov. Od teh je stosedemdeset Slovencev. Razlika je res zelo velika, če pomislimo, da vsako leto konča slovenske srednje šole petdeset do šestdeset dijakov. V prvih polovnih letih jih je bilo manj, po letu 1933 pa je začelo njihovo število rasti. Mnogi od teh so končali trgovsko akademijo ali učiteljske. Na univerzo se razen redkih izjem niso vpisali. Studij so nadaljevali le maturantje klasične in realne gimnazije. Teh je približno dvajset do trideset na leto. Vendar se vsi ne vpšejo na univerzo v Trstu. Nekateri prihajajo študirat v Ljubljano, kar precej pa se jih je izselilo v Avstralijo, Kanado in druge prekomorske države. Malo je tistih, ki so lahko šli študirat v Trstu Italijanska mesta.

Ob vpisu na univerzo mora vsak študent plačati trideset do štirideset tisoč lir takse. To je precejšen znesek, če računamo, da mora študent kupovati še knjige, ki v Trstu niso poceni. Priden študent ima možnost, da plača polovično takso ali pa je takse oproščen. Za plovino takso mora dobiti na vseh izpitih stalen red enajdvajset, če pa je njegov uspeh nad štirindvajset, je oproščen vseh dajatev. (Redi so od ena do trideset, sedemnajst je negativno, osemnajst že pozitivno.)

Ker je študij na univerzi precej neurejen in so izpitni roki samo trikrat na leto, je malo tako pridnih študentov. Poleg tega mora večina študentov delati, da se lahko preživlja, kar marsikomu prepreči, da bi stalno in vztrajno študiral.

činstvu zelo znana, sta se režiser in scenograf odločila, da opustita težki renesančni dekor in kulise in sta tako ustvarila sceno, ki je zelo smiselna glede dejstva, da je naš oder precej premajhen za uprizorjanje oper, ki zahtevajo široko sceno zasnovano in velik zborni ansambel. S preprostimi elementi, kot so stebri in loke, celotno prizorišče dogajanja, sta zelo lepo nakazala in v moderni obliki neprimerno bolj približala dojetanju. Z istega gledišča so kreirani tudi kostumi, ki težijo, da čimbolj poudarijo lepoto človeškega telesa, kajti lepota telesa in lepota nasploh je bila vzor renesančnega človeka.

Režiser je bil D. Pišer, scenograf pa kot gost Dorian Sokolič. Predstavo je vodil dirigent B. Leskovic, pod čigar taktirko je orkester igral intonirano in ritmično tako, kot ga še nismo slišali. Če mislijo tako nadaljevati, lahko to samo iz srca pozdravimo. Zbor je bil čudovito lepo izenačen, nobena skupina ni glasovno izstopala. Dobra je bila tudi skladnost med solisti, zborom in orkestrom.

V naslovni vlogi, za katero bi bilo odveč poudarjati glasovno in igralsko zahtevnost, se nam je predstavil baritonist S. Smerkolj, ki je svojo vlogo odpel občuteno in igralsko zelo prepričljivo, s krasnim, doživetim podajanjem. Njegova dikcija je zelo izčiščena, vendar smo pogrešali v njegovem petju moči.

N. Vidmarjeva kot Gilda se nam je zopet predstavila v najlepši luči. Tehnično je vlogo odpela neoporečno, s svojiskim načinom podajanja pa je zopet potrdila svoji veliki ugled.

Vojvodo je pel B. Koritnik. To je vloga, v kateri naj bi mladi pevec pokazal vse svoje kvalitete, kajti vse ostale interprete smo slišali že v prejšnjih uprizoritvah. Vendar nas je precej razočaral. Njegov glas v visokih legah je zastril in zelo medel. Pogrešal sem italijanski način interpretacije Verdijeve tenorskih junakov, občutek za široko kantileno, poleg tega pa ni izkoristil vseh fines, ki jih ta vloga nudi. L. Korošec kot Sparafucio je bil bleščeč lik. Ta vloga je zopet biser več, ki ga je dodal k vrsti drugih že kreiranih vlog. Kadarkoli se je pojavil na sceni, je bil s svojo pojavno in plemenitim basom osrednja figura premiere. Velika škoda, da nima v letošnjem repertoarju kakšne pomembnejše vloge.

Magdaleno je podala zelo solidno, z jasno dikcijo, muzikalno glasovno in igralsko bogato — B. Glavakova.

V manjših vlogah so nastopali ostali solisti ljubljanske opere. Zelo domiselna je vključitev baleta v prvo dejanje, ki ga je zasnoval M. Jeras.

Primož Pohleven

Jutro v Starem mestu

Nenameravan zapis

DIALOG ST. 1 (ALI 191, 1961 itd.). Konec meseca maja. Okoli desetih zvečer je in dežuje. Sicer pa nima dež nikake intimnejše povezave z deseto uro zvečer, ker je razpet v sedem dni nazaj. S prijateljem hitiva po ulicah, preskakujeta luče in ni boeva v mimogrede zapomni ulice, ki ne poznava njihovih imen, kot ne poznava ljudi, ki so dalj imena tem ulicam. Gotovo se končujejo na »ski-aj-ova« kot večina poljskih imen. Potem vrsta blokov, povsem enakih, z enakimi okni, vhodi, napušči, okenski steklo vrat je enako petsto metrov daleč (v dežju se vprašaj: zakaj niso razsvetljena ista okna po vseh blokih) — vse do hišne številke, kjer vstopiva in sva med prijatelji. Med drugimi:
 »Ta del mesta mi ni všeč. Bloki, ki so povsem enaki, brez trohice ustvarjalne fantazije...«
 »Da?«
 »Ulice ležijo druga višje ali nižje kot tretja.«
 »Pozabljaš oziroma ne veš...«
 »En sam, verjetno ne-poljski arhitekt... Se ti ne zdi, da je v vsaj tej monotonosti etalimistična...«
 »Zakaj se izgovarjaš stavkov do konca? Prvi si v Varšavi. Ne poznaš je. To je mesto, ki ima svoje srce.«
 »Kje?«
 »Lahko bi bila sentimentalna in ti rekla, da je 60 srce v nas, v Poljakih...«
 »Ta del mesta ti ni všeč. Se lahko približno orientiraš?«
 »Da. Palača kulture...«
 »Povej raje, kje je Stare miasto.«
 »Ne moreš se znajti. Vprašala sem te samo zato, ker sem hotela vedeti, če veš, kje si sedajle, v katerem delu mesta.«
 »Ne, ne vem. Šele dva dni...«
 »Ti bloki, ki ti niso všeč in te razmetane ulice, ki so ena višja kot druga, so skoraj nove. Pravzaprav so vse ulice v Varšavi skoraj nove. Saj veš, kaj mislimo Poljaki, če rečemo: zbombardiran kot Varšava. Ta del je nekoliko višji kot drugi, neizvedljivo je bilo odpraviti vse ruševine, prava planota. Tu je bil varšavski geto. Zato mi, prosim, ne govori več o arhitekturi tega dela mesta in ne reci, da ti je all da ti ni všeč. Ne reci nicesar...«
 »KAMEN NI POVEDAL NICESAR. Opoldne v Starem mestu. Ta del mesta imajo prebivalci Varšave najraje. Tu je tudi univerzitetni del mesta, pa Kopernik, trgovine in trgovčiče, knjižarne...«
 »Menda je tukaj v neki cerkvi Chopinovo srce.«
 »Da.«
 »Ne bi šla pogledat?«
 »Zakaj?«
 »Nisem takoj odgovoril. Lahko bi ji rekli: »Kar tako, Rad poslušam Chopina. Polonozo poslušam rad kot Porcy and Hess.«
 »Turist.« je bilo vse, kar je rekla.
 Vstopila sva v cerkev. Steber z napisom. V njem je shranjeno človekovo srce. Skusam se nekoliko skoncentrirati, slišim se, da bi me srečanje presunilo, hočem se spomniti...
 »Kamen.« je rekla mogoče spremljevalka.
 Jaz pa sem hotel, da bi bilo nekaj več.
 Pozneje, na vinku, sem gledal skozi okno.
 Videl sem zelene planjave, reke, ki so se razlile med travniki, dež, ki je pral drevesa. Vlak je hitel skozi pokrajino, videl sem samotne mlina na veier, nekdo je rekel, da je na drugi strani jezera. Morda je bil samo zgubljen rokov rek, videl sem gladino vode, ki je podhrtevala v dežju in takrat sem v ropotanju vlak, v množici besed sopsnikov in oroženem oknu začel spoznavati Chopina.

Takrat me je postalo srca, da sem šel gledat kamen, kjer je shranjeno njegovo srce. PETER BRESKAC

UNIVERZA V TRSTU

Lansko leto so dogradili študentski dom. V njem naj bi stanovali predvsem revni študentje, ki imajo dober uspeh. Stanovanje in hrano bi imeli skoraj zastonj. Drugače je treba plačati tristo tisoč lir na leto.

PESEM TRENUTKA

PRIJATELJU

Ne tujaj več, prijatelj,
 bolan postajam od tega.
 Beda je naju združila,
 zdaž sva kot klova
 in predstavljava isti poraz.

Vetrnice dneva
 so samotno ječanje
 najfinih prstov,
 zato ne moreva do ljudi.
 Vse kar počenjava je grešno
 dejanje
 in samo v tugi zmagujeva.

Ne tujaj več, prijatelj,
 Postlata si dova v celici
 svoje samote
 in pripovedovala stenam
 o svoji pštenosti.

Ladislav Lesar

Varšavski dialogi

Avtomobilske nezgode

Film »Naš avto« (režiserja Františka Čapa) nam je v zadnjem času za Stigličevim filmom »Tistega lepega dne« prinesel drugo slovensko filmsko komedijo. Avtor obeh »Vesniških« filmov je ostal v svojih režiserskih prijemih še naprej standarden. Njegov humor se ne dvigne iznad površine, več ali manj se zadovoljuje s situacijsko komiko, kamera je konvencionalna, giblje se le v okviru zgodbe in ne poskuša spregovoriti tudi z lastno govorico; osebe so tipizirane. Posledica je povprečen film, namenjen nezahtevnomu gledalcu.

Precej skonstruirana zgodba o vseh mogočih nevarnostih, ki jih prinese s seboj avtomobil, zlasti pa stara že odslužena kripa, se odvija še dosti tekoče. To je nedvomno zasluga določene Čapove spretnosti, njegovega obrtniškega znanja, pridobljenega z dolgoletnimi izkušnjami. Vendar pa film ne zabava, ne pritegne gledalca, še manj pa prizadene. Ne nudi nikakega resničnega umetniškega užitka, gledalca v ničemer ne sili k razmišljanju. Je povsem neobvezen film, blede, neizrazit, film, ki ga bomo zlahka pozabili. Mnogi prizori avtomobilovega dima in ropota in radi česar izgubljajo svojo komičnost in postanejo slednjič samo še dolgočasni. Takšni so n. pr. prizori v ateljeju, prizori z biciklisti, prizori zaganjanja avtomobila, prizori avtomobilovega dima in ropota in še mnogi drugi. Gledalec si resnično oddahne, ko se te zgodbe in nezgode okoli avtomobila naposled, čeprav s karambolom, končajo. Film pa ima še druge slabosti.

Sonja Krajšek, Janez Cuk in Milan Srdoč, so kot glavni igralci poskušali izteči iz svojih vlog kar največ. INGO PAŠ

Zakaj moramo ljubiti?

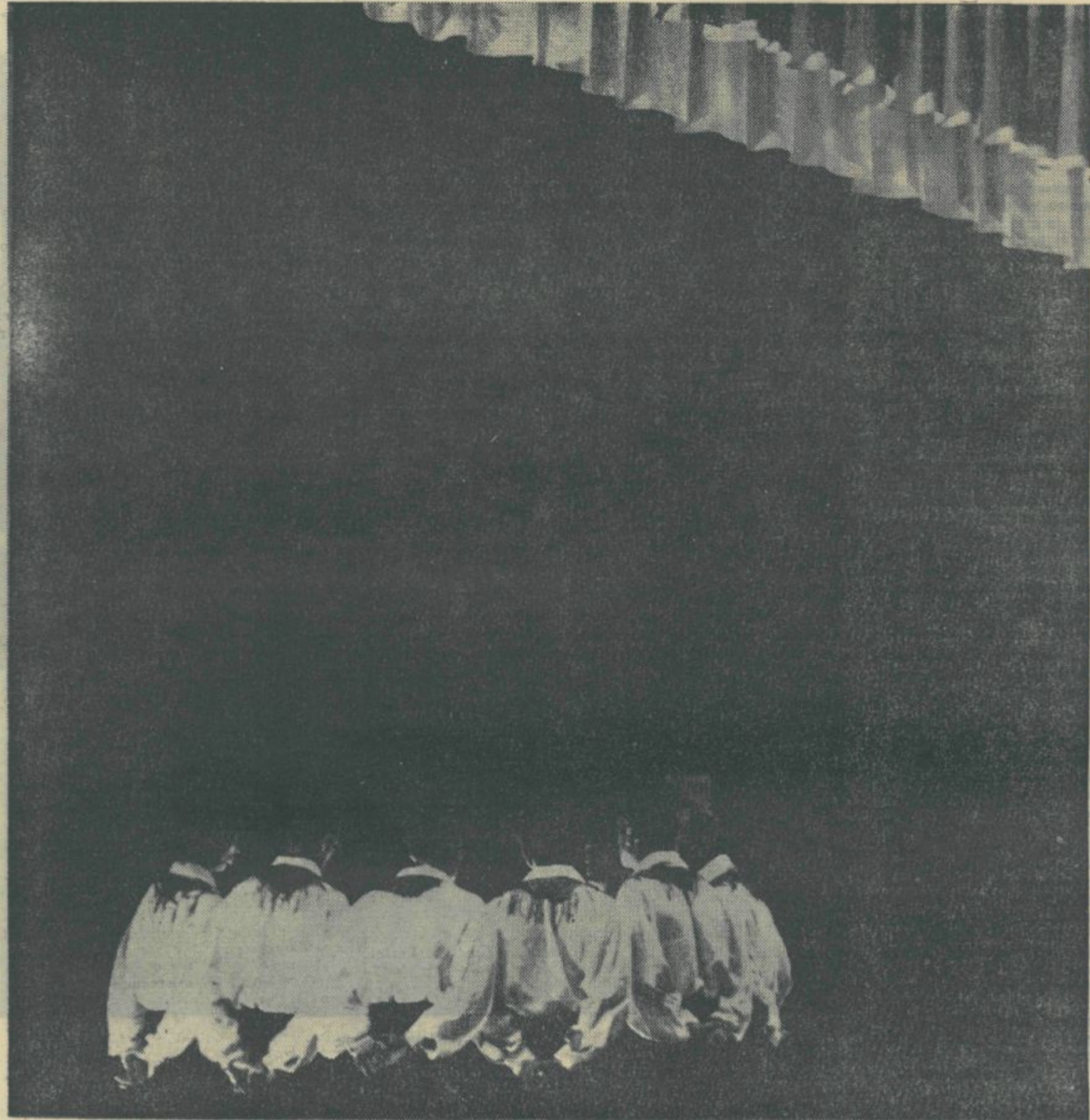
Režiser Billy Wilder nam je v svojem filmu »Apartna«, dokaj preprosti zgodbi o usodi majhnega uslužbenca, odkril drugo stran sodobne Amerike. Ne pripoveduje namreč o Ameriki z reklamnih panojev, o Ameriki srečnih in zadovoljnih obrazov in bleščečega standarda; ne, gledalcu je spregovoril o njeni drugačni podobi, ki ostaja prikrita za zunanjim bleskom plakata, o Ameriki brezobzirnega businessa in hinavske morale. O svetu, ki pozna samo še kariero in je pri tem pozabil čustvo. Spregovoril je jasno, naravnost, včasih že skoraj preočito in vsiljivo, kot bi hotel s surovim udarcem osvestiti gledalca.

Ze sama osnova ideja, okoli katere se gradi zgodba filma, preseneča po svoji banalnosti in očitni brezčutnosti. Mladi uslužbenec Baxter oddaja stanovanje svojim šefom za njihove nelegalne ljubezenske sestanke in si na ta način gradi kariero. Ze tu začutimo vso ostrino in hoteno očitnost Wilderjevega protesta, ki gledalca na ravnost prisiljuje v odpor. Wilderjevi junaki ne poznajo čustev in jih tudi nikoli niso poznali. Njihov edini cilj, edina misel je, kako se dokopati do položajev, ki dajejo oblast in omogočajo izkoriščanje podrejenih. Sredstva pri tem niso pomembna, tudi najbanalnejša in najbolj nesmiselna ne. Tu ni nobenih zadržkov. Družba jo razdeljena v nadstropja, do katerih so lahko dokopljesh le postopoma v dolgih letih, s katerih pa je pot izredno kratka. Obstajata samo dve vrsti ljudi: tisti, ki grabijo in tisti, ki so grabljeni... V tem svetu pozabljenih čustev izgubljajo ljudje stik s samim seboj, njihova notranjost je nasilno popačena, razbita, podobna razbitemu ogledalu. Ne poznajo ljubezni... Ljubezen, to najbolj prvinsko čustvo, se je v mrzlični in hladni poslovnosti sprevrgla v zgolj seksualno uživanje. Kot takšna pa si je podvrgla človeka, ga zaslužila. Postala breme. In zato se v tem norem in nesmiselnem svetu, ki se ponaša z najvišjo stopnjo civilizacije, v obupu izvije vprašanje: Zakaj moramo ljubiti?

Da bi kljub Baxterjevemu početju ohranil nravnost in čustvo v njegovem značaju, je Wilder izoblikoval njegovo osebnost v velikega nalvneža. Vendar pa nas tu ni povsem prepričal. Zato nas Baxterjeva usoda ne pretrese, ob njegovih nevarnostih in nesrečah ostajamo hladni in neprizadeti, kvečjemu smejimo se še. Tudi Baxterjeva katarza ni povsem jasna. Kaj jo je povzročilo? Poskus dekletovega samomora, njegova ljubezen do nje, ali pa enostavno upor, ker mu je bilo že dovolj vseh nevarnosti? Še najbolj se zdi, da poslednje.

Billy Wilder kot režiser, Shirley Mac Laine in Jack Lemmon kot nosilca glavnih vlog, so izpolnili svoje naloge z veliko rutine in talenta. Kamera v filmu je odlična.

Ingo Paš

Joco Znidaršič: Oktet

drugi bo želel več umetniške proze. Posebno problematična je ureditev koledarja. Kaj naj bi koledar predvsem obsegal? Naj bo poučna knjiga, ali knjiga za razvedrilo? Letos je koledar prenatrpan s formulami, merami in podobnim. Literature skoraj ni, razen črtice Iva Andrića. Dva spominska sestavka govorita o Meštroviću in o F. S. Finžgarju. Ko-

noi jih nimamo prav veliko. In vendar je dober potopis zanimivo branje. Na nevsiljiv način nas seznanja z ljudmi in njihovim življenjem v svetu.

Potopis Oskarja Daviča »Crno na belem« ima tudi aktualno politični pomen. Avtor nam opisuje afriške države in skuša kritično pretresti njihovo notranjo ureditev in še mnoge ostanke kolonializma. Ta na novo prebujeni kontinent je nam vsem še uganka, Davičeva knjiga pa nam bo pričarala košček njegove resničnosti.

»Ribe pojo v Ukajali«, potopis Poljaka Arkadyja Fielerja, nas popelje v pisani živalski svet ob porečju reke Amazonke. Pisatelj bi rad zbral tu najzanimivejše primerke raznih živali in jih vzel s seboj na Poljsko. Vendar kmalu spozna, da so živali lahko srečne samo v svojem naravnem okolju.

»Vzpon in propad tretjega rajna«, ameriškega zgodovinarja Williama Shirerja, nam je Prešernova družba posredovala v skrajšani obliki. Toda kljub temu je slika enega izmed najbolj krvavih obdobij človeške zgodovine učinkovita in jasna.

Kot vsako leto ima tudi letos zbirka dve knjigi za praktično rabo. To sta »Elektrika za domačo rabo« ing. Mitja Tavčarja in

ledar je lepo opremljen s fotografijami.

Izvirna knjiga v letošnji zbirki je »Srečanje« Ivana Potrča. Partizanska tematika je tu gledana skozi prizmo ljubezenskega srečanja partizanskega komisarja in bajtarske hčere. Knjiga je pisana napeto, s posluhom za psihološko dogajanje v težkih vojnih dneh.

Haldórja Laxnessa, islandskega pisatelja in Nobelovega nagrajenca, Slovenci že poznamo. V prevodu smo dobili domala vse njegove knjige. »Atomsko postaja« je nenavadno pisan roman. Preprosto dekletu, ki služi v glavnem mestu v milijonarjevi hiši, pripoveduje o vsem, kar se dogaja okoli nje. Boj med Vzhodom in Zahodom je tu opisan z besedami in predstavami malega človeka. Zato se zdi še bolj orjaški in nesmiseln.

V letošnji zbirki sta tudi dva potopisa. Potopis je pri nas nekak pastorek. Slove-

»Kemija v službi človeka« Ivana Spolarja. Obe knjigi sta napisani poljudno in bosta lahko koristni vsakemu bravcu.

—ek

NA ROB PREŠERNOVIH KNJIG

Letos so izšle knjige Prešernove družbe že desetič. Dobivajo jih predvsem stalni naročniki in večkrat je to njihovo edino branje. Zato je izbor knjig vedno odgovorno dejanje. Težko je ugoditi vsem, saj bo eden pogrešal več poljudno znanstvene literature,

NOVOLETNI RAZGOVORI

Kratek premor med vajo plesnega orkestra RTV Ljubljana sem izkoristil za razgovor z znanimi slovenskimi glasbeniki. Bojan Adamič, lože Privšek in Aleksander Skale so se odzvali moji prošnji ter rade volje odgovorili na zastavljena vprašanja.

BOJAN ADAMIČ: Premalo solistično - instrumentalnih aranžmajev.

Pogovor z Bojanom Adamičem, skladateljem, aranžerjem in dirigentom, sem začel s temo o njegovem najplodnejšem delu - komponiranju scenske filmske glasbe.

● Komu skušate prvenstveno ugoditi pri komponiranju filmske glasbe: zahtevam občinstva ali režiserju?

— Prvenstveno vsebini filma in zahtevam režiserja, ker mislim, da je to identično. Reakcija občinstva mi ni prva, ker mislim in tudi verjamem, da bi občinstvo za dobro sprejelo nekaj, kar je že naprej narobe narejeno. Pri tem mislim na to, da bi morali napraviti tako imenovano koncesijo občinstvu tam, kjer to, ecimo, filmsko ne bi ustrezalo.

● Kako vpliva na kakovost orkestra odločitev glasbenega vodstva RTV Ljubljana o mesečni izmenjavi dirigentov?

— Ta odločitev je zelo pametna, če mam v mislih vsestranost orkestra. Za til orkestra pa se bojim, da to ni najdejalnejša rešitev.

● Kaj je največja težava pri delu z orkestrom?

— Težave so predvsem z aranžmaji. Kakovost je dobra, le da ni dosti orkestralnih aranžmajev. Imamo dovolj aranžmajev, ki jih posnamemo na »playback« a pevca. To je razumljivo, kajti za oba je ionar približno enak. Več aranžer pravi delo za spremeljavo pevca v treh, štirih urah, za dober aranžma pa so potrebna leta študija in poslušanja, za nameček pa še kak teden dela.

● Kdo je po vašem mnenju trenutno najboljši domači jazz glasbenik?

— Težko bi odgovoril na to vprašanje, ker sem njihov stalni sodelavec, hkrati pa mislim, da je mnogo najboljših. To je odvisno od tega, kaj smatramo za najboljše.

● Veše želje za prihodnost?

— Čim več dobrega jazz in čim več razumevanja s strani občinstva, čeprav morda na škodo nekaterih italijanskih popevk.

JOŽE PRIVŠEK: Realnejši kriterij pri izbiri popevk.

Gotovo je trenutno najpriljubljenejši skladatelj zabavne glasbe v Jugoslaviji Jože Privšek. Toda njegov talent in uspehi niso znani samo nam Jugoslovonom, temveč so ta sloves ponesle popevke s seboj v mednarodno arena in tam prejele samo še formalen pečat priznanja tujih kritikov.

● »Kaj menite,« sem pričel s prvim vprašanjem, »kako bi rešili vprašanje kakovosti jugoslovanske ali bolje - slovenske popevke? Saj menda se ni bilo festivala, ki bi istočasno ugodil zahtevam občinstva in strokovni komisiji!«

— Skoraj nemogoče je napisati popevko, ki bi ugajala občinstvu in žiriji istočasno. Nedvomno pa je nujno pričeti pisati popevke, ki ne bi bile v stilu Opatije ali Zagreba. S tem nočem reči, da sta ta dva festivala slaba. Nikakor ne! Delno nosijo krivdo relativnih neuspehov festivalov tudi izredno nesrečno sestavljene žirije. Tako pride do najrazličnejših nepotrebnih spodsrljajev, kot na primer: — da pridejo v ožji izbor festivala popevke, ki so očitno plagijati,

— da melodija, ki ni prišla v ožjo izbiro festivala, daje že večjo priljubljenost kot nagrajena popevka,

— da melodija, ki je bila odklonjena na enem natečaju, prejme nagrado kot najboljša popevka na drugem festivalu in — da se forsira vrst glasbe, ki nikakor ni pri srcu povprečnega ljubitelja popevk. Želijo ustvariti neko novo smer v glasbi, ki sploh ni zabavna.

● Kako pišete skladbe: na podlagi teksta, ali pa najprej napišete kompozicijo in šele potem pride besedilo?

— Zelo malo kompozicij sem napisal na že prej predloženo besedilo. Moj princip dela je tak, da najprej napišem melodijo in šele potem besedilo. In kadar pišem skladbe, ne mislim na noben vzor, komponiram ne glede na zahteve trga.

● Se posebej pripravljate na festivale?

— Moj način dela ni tak, da bi se posebej pripravil na festivale. Na nekaj festivalov sem poslal svoje skladbe. Vendar mi ni nikoli primarno, da mora po-

pevka, ki sem jo poslal, uspeti. Če je — je, če ni, pač ni. Zato tudi nisem nikoli proti svoji volji krojil popevke.

● Kaj pričakujete od novega leta?

— Pričakujem? Oprostite, na to vprašanje raje ne bi odgovoril, ker imam neke privatne zadeve, ki mi lahko zmešajo vse načrte.

ALEKSANDER SKALE: Čim več tujih gostov.

Urednik jazz oddaj RTV Ljubljana, Aleksander Skale, se ukvarja z glasbo že od leta 1937. Prišel je z igranjem harmonike, nato sedel na trobento in bobne. Od leta 1945 pa do 1959 je nastopal kot bobnar v orkestru RTV Ljubljana. Tega leta se je ustanovila redakcija jazz oddaj, in jo je tudi sam prevzel. Sedaj še nastopa kot član Ljubljanskega jazz ansambla.

● Kaj menite, ali je skupni program JRTV dobra zamisel in zakaj?

— Skupni program JRTV je izredno do-

bra zamisel, zato ker lahko slišimo programe in posnetke ostalih radijskih postaj.

● Ali ste imeli v mislih kakšen načrt, ki ga niste mogli realizirati?

— Ze od nekdanje je moja velika želja, imeti čim več javnih koncertov in ne samo z domačimi, temveč tudi s tujimi umetniki. Toda ni izgledov, da bi dobili v goste ansamble kot so Count Baise, Duke Ellington, razen če bi prišli po liniji State Departmenta, kot so to že orkester Glenna Millerja, Quinciya Jonnesa in Diz-zija Gillespia.

● Kdo je po vašem mnenju najboljši jugoslovanski jazz glasbenik?

— Težko reči, kajti jazz je umetnost, sestavljena iz mnogih stilov. Tu ne velja samo kakovost, temveč tudi individualna opredelitev.

● Vaša noveletna želja?

— Moja največja želja je, da bi imele jazz oddaje čim več in čim bolj zadovoljnih poslušalcev.

II. KONCERT ARANŽERJEV ZABAVNE GLASBE

Bojan Adamič - petdesetletnik

27. decembra se je v dvorani Slovenske filharmonije predstavil na II. koncertu aranžerjev Bojan Adamič. Spored nam je napovedal Adamič sam: »Nocoj vam bomo predstavili skladbe, ki so nastale pred tridesetimi leti — najstarejše — in tiste, ki sem jih napisal pred nekaj meseci, torej najmlajše. Za nameček pa boste slišali še kako skladbo, ki sem jo pošiljal na vse mogoče festivale, pa je niso nikjer sprejeli.«

Koncert je izzvenel v vzdušju velikega pričakovanja. To pot so se nam predstavili solisti: klarinetist prof. Miha Gunzek, ki je nastopil v štiristavni Sultii, perspektiven basist Boris Kofol, violinist Ati Dermelj, vokalni zbor Miška Hočvarja ter vokalna solistka Marjana Deržaj. Izvedba skladb je bila na povprečnem nivoju, od aranžmajev pa nam je ugajal znani aranžma, ki je že dvignil precej prahu, Stipice Kalodera skladbe »Ti si moja obala« in »Jesenski dan« ki je napisana za godalni orkester in tri flavte.

Čeprav ta dan ni bil rojstni dan Bojana Adamiča, so izkoristili to priložnost nje-

govi prijatelji in sodelavci ter mu čestitali k peddesetemu rojstnemu dnevu. Govorniki so se zvrstili na odru, kot prvi generalni direktor RTV Ljubljana, predstavnik RTV Beograda in Zagreba, predstavnik Zveze skladateljev Jugoslavije, Združenja skladateljev Hrvatske — ti so proglasili Bojana za svojega častnega člana — predstavnik Triglava filma in za konec še najstarejši član plesnega orkestra ter eden prvih članov Bojanovih predvajnih ansamblov — tenor saksofonist Dušan Veble.

Bojan se je nato ves ginjen zahvalil z besedami:

»Namreč: sem predstavnik umetnosti, ki ni rojena pod naj srečnejšo zvezdo. Zato sem vedno pripravljen na obrambo in nikoli na zahvalo za priznanje. Če pride tak trenutek, sem zato v zadregi. Še posebej danes, ko ni bilo samo ene čestitke. Zato bo mogoče moja zahvala neobičajno skromna, kajti, kar lahko povem, je samo: vsem vam, ki ste mi čestitali, prisrčno hvala.«

Piše: Richard Conell

Najnevarnejša divjačina 7

»Nočem izgubiti živcev, nočem.«

Zdrsnil je z drevesa in se pognal v gozd. Prisilil se je, da je razmišljal. Okoli dvestopetdeset metrov od prostora, kjer se je skrival, se je ustavil pri ogromnem odmrznem drevesu, ki se je naslanjalo na manjšega, še rastočega. Odvrigel je torbo s hrano, vzel nož in se z vso močjo spravil na delo.

Ko je stvar končal, se je napolil proč in se skrivil za stor, ki je ležal nekaj deset metrov proč. Mačka je zopet prihajala, da bi se poigrala z mišjo.

Za sledjo je prihajal z gotovostjo krvoločnega psa general Zarov. Nič ni ušlo tem preiskujočim črnim očem, nobena pohojena bilka, nobena upognjena vejica, nobeno znamenje v mahu, četudi še tako majhno. Tako zaverovan v sledi je prišel general do stvari, ki jo je napravil Rainsford. Šele ko se je dotaknil, je zaslišel nevarnost in odskočil z živahnostjo opice. Todi ni bil dovolj hitri; mrtvo drevo, ki se je sedaj le lahko naslanjalo na manjšega, živčnega, je zgrmelo in oplazilo generala po ramenih — glede na njegovo starost bi človek pričakoval; da ne bo več vstal. Omahoval je, toda ni padel. Niti revolverja ni potegnil. Stal je tam in si z roko drgnil ranjeno rame, Rainsford pa je z grozo v srcu, zopet zaslišal generalov ponarejeni smeh, ki je odmeval po džungli.

»Rainsford,« je klical general. »Če ste v obsegu mojega glasu — mislim, da ste — vam moram čestitati. Ni veliko ljudi, ki znajo narediti malajsko past za ljudi. Na srečo, sem tudi jaz lovil na Malaji. Vi ste naravno zanimivi, Mr. Rainsford. Sedaj grem, da si obvezem ramo. Toda nazaj bom prišel. Nazaj bom prišel.«

Ko je general, pestujoč svojo poškodovano ramo odšel, je Rainsford nadaljeval z begom. To je bil brezupen tek, ki ga je nosil nekaj ur. Potem je prišel mrak, nato tema in še vedno je tekel. Tla pod mokasini so postajala vse mehkejša, vegetacija je postajala urazana in zoprna, mrčes ga je neusmiljeno pikal. Potem ko je stopil naprej, je noga zdrsnila v blato. Skušal jo je potegniti nazaj, toda nesnaga je vsesavala nogo kot bi bila ogromna pijavka. Z velikim naporom jo je naposled osvobodil. Sedaj je vedel, kje je. Mrtvo močvirje in njegov živ pesek.

Njegove roke so bile trdno sklenjene, kot da bi bili njegovi živci nekaj oprijemljivega, kar bi mu nekdo hotel iztrgati iz prijema. Mehkost tal mu je dala idejo. Stopil je z živčega peska nekoliko korakov nazaj in začel kopati kot kak ogromen prazgodovinski bobber.

Rainsford se je zakopal v Franciji, kjer je vsako odlašanje pomenilo smrt. To je bilo v primerjavi s tem kopanjem mirna preteklost. Jama je bila vse globlja; ko je bil v njej že do ramena, je splezal ven in narezal količke in jih priostril. Količke je potem s ostrino navzgor nasadil na dno jame ter njeno žrelo prekril z vejicami in travo. Potem se je ves prepoten in utrujen zavlekel za drevo v bližini.

Vedel je, da njegov zasledovalec prihaja; slišal je tih šum korakov na mehki zemlji in nočni vetrič mu je prinesel duh generalove cigarete. Zdelo se mu je, da prihaja general z nenavadno previdnostjo in tišino. Rainsford generala ni videl, tudi jame ni mogel videti, ko je čepel za drevesom. V minuti je preživljal leto. Ko je zaslišal lomljenje vejevja nad jamo, mu je bilo, da bi zakričal od veselja. Dvignil se je. Nekaj korakov od jame je stal človek z električno baterijo v roki.

»Dobro ste naredili, Mr. Rainsford,« je slišal generalov glas. Vaša burmanska jama za tigre je ujela enega mojih najboljših psov. Zopet vaš dobitek. Videl bom, kaj lahko naredite proti mojemu celemu tropu. Sedaj grem domov počivat. Hvala lepa za zelo zabaven večer.«

Ob zori se je Rainsford zbudil ob šumu, ki mu je napovedoval, da se lahko nauči še nove stvari o strahu. To je bil oddaljen šum, slaboten in nedoločen, toda spoznal ga je. Bilo je lajanje tropa psov.

Rainsford je vedel, da lahko naredi dvoje. Lahko bi ostal tukaj in čakal. To bi bil samomor. Lahko bi bežal. Za trenutek je miroval in premišljal. Ideja, ki mu je nudila zadnjo možnost, ga je prešinila in umaknil se je iz močvirja.

Lajanje psov je prihajalo bliže, potem še bliže, bliže in bliže. Na slnemu je Rainsford splezal na drevo. V smeri proti morju, niti pol milje daleč, je videl, da se grmovje premika. Ko je upri oči v tisto smer, je videl sklonjeno postavu generala Zarova. Pred njim je videl drugo postavo, ki se je s širokimi rameni prerivala skozi džunglo. To je bil velikan Ivan in videlo se je, da ga neka nevidna moč vleče naprej: Rainsford je vedel, da ima Ivan na vrvič trop psov.

Čez kakšno minuto bodo prišli do njega. Njegovi možgani so delovali bliskovito. Misil je na zvičajčo domačinov v Ugandi. Splezal je z drevesa. Zgrabil je mlado drevesce, pritrdil nanj lovski nož tako, da je bilo rezilo naperjeno na pot. S kosom divje vinske trte ga je upognil in pritrdil na tla v ermičevje. Potem je tekel, kot še nikoli v življenju. Psi so se oglašali že glasneje, zavohali so, da je v bližini. Rainsford je vedel, kako se žival pri lajanju počuti.

Prenehal je dihati. Lajanje psov se je nenadoma ustavilo in tudi Rainsfordovo srce se je ustavilo. Morali so priti do noža.

Obrnil se je nazaj in videl je, da se je njegov zasledovalec ustavil. Toda upanje je splahnelo, ko je videl, da general še stoji. Toda Ivan ni več stal. Nož, ki ga je vrglo drevo, ko je odskočilo, ni popolnoma zgrešil.

Rainsford se je komaj vrgel na tla, ko je trop psov znova zarjovel.

»Živci, živci, živci,« je sopihal, ko se je vlek naprej. Modra vrzel se je prikazala med drevesi. Rainsford se je vlek proti tej vrzeli. Dosegel jo je. Bil je morsk zaliv. Na drugi strani zaliva je videl sivo kamenje generalovega gradu. Nekaj metrov pod njim je šumelo morje, za seboj je slišal pse. Potem je skočil v morje.

Ko je general s svojim tropom psov prispel do morja, se je ustavil. Nekaj minut je stal in opazoval modro-sivo morje. Zmigal je z rameni. Potem se je vsedel, izpil iz steklenice nekaj pijače, si našgal cigareto in si potihom zamrmral odlomek iz Madame Butterfly.

☆

General Zarov je imel s svoji veliki obednici izvrstno večerjo. Popil je steklenico Pol Rogerja in pol steklenice Chambertina. Samo dve stvari sta ga motili, da bi njegov užitek bil popoln. Prva je bila misel na to, kako težko bo nadomestiti Ivana, druga pa je bila, da mu je divjačina ušla: seveda, Amerikan se ni igral, je general razmišljal, ko je pokusil liker. V knjižnici je, da bi se potolažil, brač nekaj odlomkov iz del Marka Avrelija. Ob desetih je odšel v spalnico. Bil je utrujen. Zunaj je bila mesečina in predno je legel, je stopil k oknu ter pogledal na dvorišče. Videl je dva velika psa in rekel: »Pa več sreče drugič.« Potem je ugasnil luč.

Človek, ki se je skrival za zaveso, je stal pred njim.

»Rainsford!« je vzkliknil general. »Za božjo voljo, kako pa ste prišli sem?«

»Plaval sem,« je rekel Rainsford. »Plavanje gre hitreje kot hoja skozi džunglo.«

General je zajel sapo in se smehljaj.

»Čestitam vam,« je rekel. »Zmagali ste.«

Rainsford se ni smejal. »Jaz sem še vedno žival, ki laja,« je rekel z nizkim glasom. »Pripravite se, general Zarov.«

General se mu je poklonil z enim svojih najglobljih poklonov. »Vidim,« je rekel. »Odlučno. Eden izmed naju mora poskrbeti za hrano psom. Drugi bo spal v tej odlični postelji. Na voljo sem vam, Mr. Rainsford.«

☆

Se nikoli nisem spal v tako dobri postelji, je menil Rainsford.

Konec

Prevedel P. Breščak

INDEKS IN... ČRNI PAS

Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani študira kemijo, in to že četrto leto, eden najboljših jugoslovanskih judoistov, 24-letni Aljaž Macarol.

Aljaž je nosilec črnega pasu (teh je skupno 10 in za dosego prvega mojstrskega — črnega pasu je potrebno imeti prej šest šolskih pasov). Aljaž je na prvo vprašanje, kaj je poleg juda njegova največja strast, namudoma odgovoril: fotografiranje. S tem se je tudi razjasnilo vprašanje, zakaj je vedno skupaj z funkcionarjem judo kluba »Ljubljana«, tov. Nikom Mušičem, ki je znan foto-amater in tudi avtor slike nad tekstom. Fotografija prikazuje Macarola v borbi s svetovnim prvakom v judu za 1. 1958, Japoncem Natsui-jem. Komentar sliki pa je podal Aljaž sam: »Na Dunaju sem se pred nekaj leti boril proti Japoncu skupno s še devetimi borci — od vseh pa sem se najdlje upiral svetovnemu prvaku.« (ob tej priliki je Aljaž tudi dobil črni pas — »prvi dan«, kot se uradno imenuje.)

● Kakšne načrte imaš za prihodnost? »Najvažnejše je diplomirati in mislim, da mi bo to uspelo prihodnje leto. Na športnem področju pa si želim nastopati na tekmovanjih tako doma, kot tudi v tujini. Rad bi si tudi priboril črni pas druge mojstrske stopnje (drugi dan), tega ima danes le nekaj judoistov v Jugoslaviji.«

● Kaj pa študij in vsklajevanje časa, ki ga porabiš za tekmovanje in trening z njim? »Ker študiram po starem učnem načrtu, kar dobro vsklajam čas, ki ga porabim za učenje, s časom, ki mi ga vzamejo tekmovanja in trening. Le kadar gre za daljši izostanek od študija (turneja), je po treba kasneje naknaditi z z intenzivnejšim učenjem, kar pa ni ravno lahka stvar.«

● Najpomembnejši športni uspehi v tvoji karieri.

»V razdobju zadnjih petih, šestih let sem bil vedno drugi, zato se me je prijelo ime »večno drugi! No, to sem letos delno demantiral, ko sem postal absolutni republiški prvak. Moj največji uspeh pa bo, če si bom uspel priboriti naslov državnega prvaka, ki mi je že nekajkrat le za las ušel.«

● Kako deluje študentska organizacija na tvoji fakulteti? — »Glede na to, da študiram po starem učnem načrtu, nimam študentsko organizacijo tesnejših stikov, mislim pa, da je njeno delovanje zadovoljivo. Za športno organizacijo pa lahko rečem, da je njeno delovanje vse precejšno. Nekaj malega se propagira telovadba in igranje košarke, to pa je tudi vse.«

● Zadnje vprašanje naj bo tokrat nekoliko nenavadno: toda ker vem, da morajo imeti judoisti izdatno prehrano, povej, kaj najraje ješ? »Brez dvoma sladkarije in pa meso, in to v velikih količinah.«

● Aljaž je za konec prispeval še svoje odgovor brez vprašanja. Takole je dejal: »Glede na to, da sem jaz letos prva žrtev rubrike Indeks in..., naj Vam, vsem mojim prizadetim naslednikom, ki se bodo tudi znašli tu v črnem robu, kakor tudi vsem ostalim študentom — športnikom želim: Srečno 1963!

T. Z.

Ho sta sodnika Ovanesov (Bolgarija) in Petrutiu (Romunija) v soboto nekaj pred 22. uro še poslednjic zaživžgala in s tem označila konec tekme, je 3.000 gledalcev lahko videlo takle »zaključni prizor«: Izraelski igralci, trener in vodstvo kluba so se objemali od veselja, tekali po igrišču sem in tja ter navdušeno vzklikali v svojem jeziku, medtem ko so igralci Olimpije sklonjenih glav odhajali v garderobo.

Res, zmage Maccabija se najbrž v Ljubljani ni nadejal nihče. Posebno še, ko je pred 2 tednoma moštvo Olimpije v Tel Avivu razmeroma lahko premagalo najboljše izraelske košarkarje. Pa vendar — gostje so zmagali zasluženo, čeprav le z eno (samo) točko razlike.

Če seštejemo rezultata obeh tekem, ima Olimpija še vedno 13 košev v dobro (na prvi tekmi je zmagala z razliko 14 košev) in se je tako kljub porazu na povratni tekmi uvrstila v drugo kolo tekmovanja za pokal evropskih košarkarskih prvakov. Prvo tekmo drugega kola bodo Ljubljancani že čez 10 dni igrali na stadionu »Pierre de Coubertina« v Parizu, njen nasprotnik bo francoski državni prvak — moštvo BC »Bagnole« iz Alzacea. Ljubitelji košarke v Ljubljani pa bodo na svoj račun prišli verjetno 26. t.m., ko se jim bo »Bagnole« predstavil na Gospodarskem razstavišču.

Sobotna tekma je bila vsekakor boljša in zanimivejša od one v Tel-Avivu. Igralci obeh moštev so pokazali veliko borbenost. Gostje so se tudi presenetljivo dobro znašli na igrišču v dvorani, (doma igrajo tekme le na prostem).

Sodnikoma, ta sta sodila z manjšimi napakami na škodo obeh moštev, so se predstavili isti igralci kot na prvi tekmi.

OLIMPIJA: Dermastija, (kapetam 18 košev), Vrhovec 12, Müller 20, Jelnicar 7, Kapelj 6, Elsel 4, Potočnik 2, Bassin 2,

TESEN PORAZ NA GR

Samaluk, Tavčar, Vavpetič, Logar. (Tehnični vodja: ing. Boris Kristančič).

MACCABI: Cohen-Minz (kapetam — 16 košev), Cohen — Sahar 3, Amar 6, Golloway 16, Ben Basad 25, Edelist 4, Esenbaum 1, Hasid 1, Klein, Natan El Frisch, Avidan (tehnični vodja Jehoshua Rosin).

Sam začetek tekme ni za moštvo Olimpije obetal nič dobrega, saj so gostje, ki so se bolje znašli, že v drugi minuti vodili z rezultatom 7:0, a Elsel je dosegel prvi koš za domače šele v peti minuti igre. Toda gostje so še vedno uspešno izkoriščali napake Olimpijinih igralcev ter spretno polnili njihov koš. V deveti minuti je po košu Jelnicarja Olimpija prvič uspela izenačiti rezultat na 11:11, nato pa tudi preiti v vodstvo, ki pa ni bilo večje kot za koš ali dva.

Rezultat se je hitro spreminjal enkrat v dobro gostov, enkrat domačinov i. t. d.

NAJBRŽ ŠE NE VESTE, DA...

je največji nogometni stadion na svetu v Braziliji, v Rio de Janeiru. Ta stadion »Maracana« lahko sprejme 200.000 gledalcev. Ker ima odlično urejene dohode na tribuno, ni težav ob tekmah, ki privlačijo ogromno število privržencev nogometne žoge.

Problem se pojavi šele zunaj stadiona. Le kje naj parkirajo vse tiste desetisoče avtomobile njihovih lastnikov, ki so prišli gledat mojstre nogometne žoge. Do sedaj tega problema se niso uspeli ugodno rešiti.

— da morajo igralci češkoslovaške hokejske reprezentance pri svojem kondicijskem treningu poleg ostalega preteči tudi 700 stopnic. Trener reprezentance pa igračem tudi poleti »ne da miru«. Tedaj namreč z veslanjem krepijo svoje mišice in si tako nabirajo kondicijo. Zato pa je Češkoslovaška tudi eden glavnih favoritov za osvojitve naslova svetovnega prvaka v hokeju na ledu letos marca v Stochkolmu.

— je svetovni rekorder v metu kroglice, Amerikanec Dalas Long (20m 6 cm), ki je visok okoli 2 m in tehta 120 kg, pred nedavnim zapustil atletiko ter se posvetil igranju rugbyja. Njegovi uspehi s področja te športne panoge do sedaj še niso znani. Ali bo tudi tu uspel? — Strokovnjaki pravijo, da bo.

— bosta na olimpijskih igrah v Tokiju reprezentanci Vzhodne in Zahodne Nemčije nastopili ločeno. Dve moštvu bosta vsako zase zastopali barvo svoje države. S to odločitvijo nemškega olimpijskega odbora pa se mora strinjati še IOC (International Olympic Committee). Bodo tudi na športnem področju znova nastopili politični spori?

Sredi decembra je bila letna skupščina Zveze študentskih športnih organizacij. Referat, ki je bil na njej podan, še bolj pa delovni program, ki so ga delegati sprejeli za delo v tem letu, obeta vnesti v delo športne organizacije študentov na naši univerzi pomembno poživitev. Prvi rezultati niso izostali:

— Športna komisija na pravni fakulteti je izvedla šahovsko prvenstvo. Od 15 prijavljenih se je tekmovanja udeležilo 9 študentov. (Ostali so bili zaradi študijskih obveznosti zadržani.) Prvenstvo — odigrano v obliki brzoturnirja — je bilo v šahovskem domu. Tekmovanje je poteklo brez sporov in je dalo naslednje rezultate: 1. Slavko Trendafilovski (II. let.), 2.—3. Danilo Hari (III. let.) in Aziz Mujić (I. let.), 4. Ilija Sliivar (I. let.), 5. Srečko Praprotnik (I. let.) itd.

— Za športno dogajanje v preteklih dveh mesecih sta na FNT značilna: velika pestrost in slaba množičnost. Kljub vsestranski agitaciji se akcij udeležujejo vedno isti študenti. Le-teh pa še vedno ni dovolj.

V telovadnici se je stanje precej izboljšalo. Ob sobotah je telovadnica skoraj popolnoma zasedena. Treninge odbojke in atletike obiskuje redno 12—15 študentov.

Organizirali so več izletov. Novembra: v Postojnsko jamo in Predjamski grad, izlet od Stične do Litije, smučarski izlet na Komno (5 dni!). Decembra smučarski izlet v Kranjsko goro. Priredili so tri predavanja: o Kamniških Alpah, o lepotah Bohinja in o vzponih v Dolomitih in na Mont Blanc. Vsa zanimiva predavanja so bila spremljana z barvnimi diapozitivi.

Izvedli so tudi dvojne fakultetnih prvenstev: v šahu in namiznem tenisu. V šahu je med posamezniki zmagal Menišević, med ekipami pa tekstilci. V namiznem tenisu pa so bili najuspešnejši montanisti; med posamezniki pa Fajdiga Nane med študenti in Desanka Bevk med študentkami.

NOVO V ZŠŠO

TOMAZ ZAJC

Tomaz Zajc

FLORIJAN KROJI HI-STORIJE

MOJZES

Tudi moje krojenje je podvrženo modi. Kot najbrž že veste, je zdaj precej moderna linija Z = združevanje. Da ne bom staromodno, bom tudi jaz nekatere osebe združil, ozir. z drugimi besedami — izključil iz storije. Kaj bo k temu reklo javno mnenje, ne vem; moja prognoza pa je: malo ali nič. Dveh pa le ne gre pozabiti: Abrahama in Metuzalema. Prvega srečamo, ko prevalimo lepe, mlade dni (k sreči zaradi reforme mi študentje niti ne). Zal imamo pa še vse preveč Abrahamčkov, ki svojega prvega soimernjaka v slabem posnemajo. Lastnega silosa za slamo ne uporabljajo, slepo sledijo direktivam in linijam. Tako bi pa bilo treba združiti in... vija, vaja, ven! Za Metuzalema pa ne vem najbolje, ali je pozitivna oseba ali negativna. Živel je namreč svojih 700 let; nimam pa podatkov, kdaj je odšel v penzijo. Če je odšel pri 660 letih — v redu, ampak — pri 60?!

Mojzesa gotovo poznate. Danes, ko je patina časa že davno prekrila njega in njegove, gledamo na njegovo bitje in bitje v drugačni luči. Predvsem bi pozdravili prihod novega Mojzesa. Naše rojake bi moral spraviti nazaj v obljubljeno deželo. Ne bi se, revčki, mučili preko morja in puščav. Kar v vlak bi vsi skupaj sedli in bi bili v dobrih desetih urah iz Nemčije doma. Pravijo, da je Mojzes I. udaril s palico po skali in je pritekla voda. No, od takrat smo že malo naprej prišli. Zdad bi moral s palico po pipi, da bi voda ne bi več tekla. Skratka, postal bi inštalater in dobro bi se mu godilo. Prav slab pa je bil Mojzes I. na planinah. Drugi so se bili na življenje in smrt, on pa je daleč daleč proč za krajem sedel in vil roke. Ko je držal roke kvišku, so njegovi zmagovali. Gotovo so zmagovali zato, ker rok niso držali kvišku. Mojzes I. je dobil tudi prve direktive. Tako je vsaj vedel, kaj se mu — od prepovedanega — izplača početi. Je pa izbral neprimeren kraj za razglasitev direktiv. Predaleč od ljudi, tam v hribih. Tako jih niso slišali iz prve roke. Morda jih zato še dandanes prav ne upoštevajo. Pa tudi nobene prave kontrolne komisije ni določil, ta Mojzes I.

SODOMA IN GOMORA

Danes pravijo ljudje: naš čas — novi čas... »Tako kot je zdaj, ni bilo še nikdar.« Lari-fari! Zgodovina se ponavlja, le z majhnimi spremembami. Le pobrskajmo po zgodovini: General Joshua je s četami prispele pred Jeriho. Mesto se ni vdalo. General je godbenikom velel zaigrati. Zatrabili so in mesto je padlo. Vse so pobili, razen Joba. (Kdo sta bila Joshua in Job, poglejte v slovar slovenskega jezika. V pravopisu ju namreč ni.) Na brucovanju je prav tako. Ko muzika zaigra, publika podivja. Vse obleži — razen Joba. Le-ta je gluh, pa tudi pije ne. Organizatorji brucovanj, pa tudi drugi gostilničarji (često zaradi nepoznavanja zgodovine) nastopijo v oni priliki iz Kane Galilejske. Tako pokvarjeni pa še niso, da bi, ob pospravljanju brucovanj, pili vino iz Kane.

S padcem Jerihe in z Joshuinimi godbeniki pa še niso izčrpane vse slabosti starega sveta. Za globlje, notranje, poduhovljeno življenje sta skrbeli dve ustanovi: Sodoma in Gomora — dvoje mest ob Mrtvem morju. Dandanes bi ju lahko enačili z igralnicami, bari, gostilnami in drugimi kraji, kjer dandanašnji človek lahko pogubi dušo in telo. Takrat je bil svet k sreči tako majhen, da mu je bilo dvoje takih naprav dovolj. Zdad pa se vsako »boljše« oziroma okrajno mesto lahko pohvali vsaj z eno tako institucijo. Ob Modrem morju jih je pa še več. Pred cca. 5000 leti so moralni in sanitarni inšpektorji Sodomo in Gomoro porušili tako, da ni ostal kamen na kamnu. Dvajset let je tega, kar pri nas ni stal kamen na kamnu, pa smo doslej že našli dovolj časa in materiala, da smo te stvari uredili. Zakaj? Pravijo: za 30 srebrnikov. Ni važno ali tu- ali ino-zemskih. Kdor jih ima, jih pač lahko dá. Ne rečem, da se pred 12 leti nismo usajali ob »brezkončni povesti«. Odtlej pa se je veja, na kateri je sedela naša nova morala, vedno bolj sušila. Le od časa do časa se je ta ali oni bralec po malem spominja. Torej nismo prav vsi takšni kot kvargeljni!

INTERMEZZO I

Seveda niso vsi na svetu tako obremenjeni z napakami iz preteklosti kot mi. Naši južni sosede in tudi pravi Kitajci imajo čisto preteklost. Organizirali so si jo na drug način. Pri njih je bilo in bo vse v redu. Pa tudi zdaj je vse v redu. Kot smo se učili v šoli, je tam vse urejeno po dinastijah. Sedaj ima glavno besedo dinastija La-Cen-Cuj. Božja mana, mleko in med, vse to se cedi v potokih. Le riža je bolj malo. Zaradi pravilne politike njihovega vodstva, pa Kitajci niso lačni. Vsak dan imajo polna usta — nas, daljnih Jugoslovanov. Tako so lačni, da še po drugih hlastajo. (Še sreča, da molilni mlinčki meljejo počasi.) Tako smo mi še živi, pa tudi nekateri vrabci še čivkajo, muhe sedajo na med (na Kitajskem namreč).

V šolah večkrat napak učijo. Mene so na primer učili, da so imeli Kitajci njega dni visok zid zato, da niso mogle siloprejke na delo v inozemstvo. Pametna stvar! Na jugu države pa je bilo morje in pa zelo visoke gore. Seveda, najvišje gore na svetu! Kitajci niso takšni kot mi, so drugačni. Imajo postrani oči, da nas laže postrani gledajo. No, in to že dalj časa pridno delajo. Povedal sem že, da mnogo vedo o nas. Izročilo pravi, da nam vsakih 500 let želijo svoje mnenje sami osebno sporočiti. Zato kuhajo doma železo. Doslej so ga skuhalih že tri porcije. Pa jih niso obdržali svoje.

Drugod imajo namreč ljudje še manj jesti, pa so jim kar s svinčcem, železom in ognjem postregli: na Koreji, na Kvemoju in v Tibetu. Tibetanci pa so koj odhiteli Indijcem hvalit nadvse dobro stvar, zato so Kitajci še njim ponudili. K sreči pa so Kitajci tudi samokritični. Napake v kmetijstvu in na vasi bodo odpravili: en, dva, tri oziroma po kitajsko. Učitelji in profesorji bodo odhiteli poučevati kmetiča. Le-ta že ve, koliko riževih zrn požre vsak vrabec in vsaka podgana. Ne ve pa še, kako bi pridelal toliko riža, da bi ga imeli vsi dovolj: vsi Kitajci in Tibetanci (ki so tudi Kitajci) in vsi vrabci in druge domače živali. No, saj ima še čas. Če se ni v prvih 5000 letih, se bo v naslednjih. Čas ni zlato (kitaj. pregovor).

ŠKOR P JON ČKI

DOMA IN PO SVETU: Društvo za zaščito domačih živali je pred nedavnim, točneje 1. januarja, odreklo zaščito mačkom, ki so se neverjetno razširili in zagrozili, povsem uničiti osebno gospodarstvo v glavah in žepih naših državljanov.

IZ NASNH KRAJEV: Dedek mrz je pripeljal na naše ulice študente-milčnike, ki so se tozadevno vrnili iz svojih krajev.

RADIO NASELJE POROČA: (magnetofonski posnetek z nedavne seje upravnega odbora): »Smo proti vsem izrednim dopoldanskim obiskom. Mame z dežele, sestre in sestrične, saj ni tako mrz, kakih pet ur boste že potpele v bližnjem parku. Smo proti vsem zabavam (v okviru rojstnih dni, izpitov). Smo proti temu, da bi neko študentsko časopisce napravilo reportažo, Od sobote na nedeljo, kjer bi morda marsikaj odkrili, čeprav se študentje bloka s tem strinjajo. Končno pa, mnenja študentskega tiska in študentov na sploh ni jemati preveč resno.« ALI PA?

KULTURA: Bajje dela v Naselju tudi nekakšna kulturna komisija. Menda nek časopis prireja solistični koncert Dubravke Tomšič. Menda je bilo prodanih v Naselju samo dva ducata vstopnic. Nekateri so za hladno.

IZ NASIH PREDAVALNIC: Profesor stopi v predavalnico po 10 minutni zamudi. Deset minut podpisuje indekse. Potem se za četrte ure odstrani iz predavalnice, da bi nemoteno odšli vsi tisti, ki so prišli samo po podpis. Potem pa študentje še četrte ure čakajo in odidejo domov. NA PRAVU.

UREDNIKOVA POSTA: IZ BEOGRADA (vabilo za opazovalce VII. kongresa Ljudske mladine Jugoslavije). »Molimo vas, da prilikom odabiranja posmatrača vodite računa da budu zastupljene i studentkinje.«

VREME: Predvidevajo, da se bo vreme v nekaj dneh tako poboljšalo, da se bo tudi slovenski TV humor malce odtajal. Toda mimo kompleksa

Muzeja voščenihi lutki!

FILM: Posebni dopisnik in filmski kritik Tribune je uredništvu Skorpcjončkov sporočil, da je našemu avtomobilu pravkar razneslo vse štiri gume. Potniki so pravočasno odšli iz gorečega avtomobila. Posebno bi nam bilo žal za čuka in ostale domače živali.

TISK IN PISK: Pred nedavnim smo praznovali Novo leto in med drugim pregledovali novoletne številke naših časopisov. Ugotovili smo, da se je med novoletnimi poslanicami še najbolj približal vzdušju pokrajine nek list na Dolenjskem, ki je primerjal (v novoletni urednikovi poslanici) znesek za naročnino z jajci. Nekateri so za fukoro!!!

TISK IN PISK št. 2: Predlagamo, naj uprava RTVL preskrbi vsem gledalcem posebne daljnogleda, da bi tako lahko uspešneje spremljali eksperimentalni program (ne samo zato, ker je nerekdokdaj slika nejasna, ampak je tudi tekst temu podvržen)

OSMRTNICA: Podpisani Janez Bajta obveščam svoje znance, da nameravam v mesecu februarju stopiti pred obličje diplome in tozadevno pasti. Sedmimo bomo proslavljali sedem dni.

POPRAVEK: Podpisani Skorpcjonček popravilam svoje dobro mnenje o slovenskem filmu v slabo in sem odslej pripravljen kritizirati samo še tuje filme. Teško je namreč govoriti o amaterjih.

Kakšne spomine imate na novoletne praznike? Kdo ni v teh treh ali štirih dneh pozabil na študij in mislil samo na to, kaj si bo lahko s prihranki že privoščil, da bodo lepši spomini na tisto sivo leto 1962, na silvestrovanje nekje v koči pod zasneženimi tisočaki, kjer so zdaj le še ugreznjene smučine, na silvestrovanje ob bučnem zalivanju in nazdravljanju (nekateri so od samega nazdravljanja pozneje zboleli), na silvestrovanje s tistimi, ki jih imamo najrajši, na večer, ko smo si obljubili zvestobo, prijateljstvo, na večer, ko so dekleta ugotovila, da so za eno leto starejša... Kje ste zdaj tisti trije dnevi? Kakšne spomine imate nanje?...

KAJ JE NOVEGA MED ŠTUDENTI PRAVA

Aktivizacija študija

Tokrat smo se zapletli v pogovor s predsednikom fakultetnega odbora na pravni fakulteti GREGORJEM MIKLIČEM in se pomenili o treh vprašanjih, ki zadevajo študentsko

»Znano mi je, da je glavna oblika idejno-političnega dela študentov na pravni fakulteti svobodna katedra, ki je s svojimi kvalitetnimi predavanji v preteklem letu zavzela močno vlogo pri formiranju profila pravnikarja, o katerem smo že v prejšnjih letih mnogo pisali in govorili. Kako si letos zamišljate njeno nalogo?«

»Svobodna katedra,« je dejal Gregor Mik-

organizacijo na tej fakulteti. Kljub zaposlenosti - pravkar je izpolnjeval neko anketo - je Gregor Miklič rad pristal na razgovor...

lič, »ni samo idejno-politično usmerjena, temveč sega s problematiko, ki jo obravnava, tudi na strokovna področja. Za njene konkretne naloge se pripravlja program po letnikih, kjer bodo študentje sami predlagali, kaj naj se na tej ali oni katedri obravnava. Naš sistem dela je bil doslej tak, da so se določene teme obravnavale najprej v študijskih skupi-

nah, kar smo prakticirali tudi pri obravnavi osnutka nove ustave. Zaključke študijskih aktivov - v teh je pri obravnavanju osnutka ustave sodelovalo skoraj dvesto študentov - bomo, če bo to potrebno, podali na svobodnih katedrah.«

»Ste z udeležbo zadovoljni?«
»Dokler ne bo na teh predavanjih vsaj polovica pravnikov, ne bom zadovoljen. Na splošno pa ugotavljamo, da se je v primerjavi s preteklimi leti zanimanje za delo katedre povečalo. Zanimivo je, da se je s študijskimi skupinami povečala tudi aktivnost študentov.«

»Pri študiju ustave so zelo aktivno sodelovali člani ZK. Kaj pa ostali?«
»Študijske skupine, ki so proučevale predosnutek ustave, so ponekod res sestavljali večinoma člani ZK. Imeli pa smo tudi skupine, kjer so bili večinoma študentje, ki so se sami od sebe prijavljali k sodelovanju in ki niso v nobeni drugi organizaciji kot v ZSJ. Bili smo presenečeni nad zanimanjem študentov iz prvega letnika, ki so se vestno lotevali študija ustave...«

»Kaj pa študijska problematika, s katero se srečuje fakultetni odbor?«

»Ustanovili smo tri aktivne, ki obravnavajo študijske probleme na fakulteti: prvi je za obravnavo študija na prvi stopnji, drugi spremlja probleme 3. letnika, ki študira po ustaljenem študijskem programu, tretji aktiv pa proučuje študijske rezultate in skrbi za aktivizacijo študija. To aktivizacijo pa si nekateri profesorji napačno predstavljajo. Ne gre toliko za obvezno obiskovanje predavanj, kakor si nekateri študentje tudi v strahu tolmačijo, temveč za aktivno sodelovanje pri pouku, zlasti pri vajah. Profesorji tako uvajajo stroge režime, študentje pa pravijo, da je to omejevanje akademske svobode. Končno pa sam študijski sistem zahteva, da študentje hodijo na predavanja...«

»Kako pa kulturna dejavnost na fakulteti? Znano je, da ima kulturna komisija lepe načrte.«

»Doslej kulturno, pa tudi družabno življenje na fakulteti še ni zaživelo. Letos smo si zadali malo nalogo, a bomo vsaj te, ki so realne, poskušali realizirati. Organizirati nameravamo klub, kjer bomo obravnavali razna vprašanja s področja kulturnih repertoarjev. V tem klubu bomo obravnavali vse, česar ne bodo zajela predavanja na svobodnih katedrah. Z enkrat pa se še ubadamo z vprašanjem, kje bomo dobili v naši hiši prostor za klubsko življenje...«

Ob koncu pogovora smo še zvedeli, da je športna komisija pred kratkim priredila fakultetno prvenstvo v šahu in da tudi letos nameravajo organizirati smučarski tečaj za študente prava kot so ga že lani. Letos torej na Jahorini!

KAJ BO S FESTIVALNO DVORANO?

Festivalna dvorana »Soča« je že skoraj več kot šest mesecev (razen redkih izjem) brez sleherne prireditve. Spori med Gospodarskim razstaviščem, Ljubljanskim festivalom in drugimi, ki so se potegovali in se še zanimajo za elegantno dvorano, v katero so bili vloženi pred leti težki milijoni (pravijo, da je danes vredna 127 milijonov dinarjev), so imeli za posledico, da je bila dvorana toliko časa zaprta. Ljubljanski festival, ki je bil upravni organ vsega postopja, v katerem je tudi Akademski kolegij, se je tej stvari že odrekli, ker prireditve, ki so bile doslej v »Soči«, niso ustrezale njihovi osnovni poslovni dejavnosti... Tako je bila dvorana prazna, prav tako tudi blagajna, kamor so se stekali dohodki prireditve.

Spor, oziroma bolj mirno rečeno: nesoglasje, kdo bo dvorano - z njo tudi celotno stavbo - prevzel, se je odvijal med občino, mestnim svetom, Ljubljanskim festivalom in Razstaviščem. Zdaj je osnovno že rešeno: stavbo je prevzelo Gospodarsko razstavišče, ki bo dvorano dajalo v najem prirediteljem raznih plesov, konferenc in raznih drugih prireditve v ča-

su, ko te dvorane samo ne bo potrebovalo. S prevzemom festivalne dvorane pa bo razstavišče upravljalo tudi ostale prostore v stavbi (Kolegij, ki ga baje namestavljajo počasi spremenili v hotel za predstavnike raznih podjetij, ki bodo razstavljala na GR, pa še Uprava za ceste LRS, Jug. loterija, Mladinski kino...).

Še nekdo je bil kandidat, da prevzame upravljanje stavbe: študentska organizacija. Festivalna dvorana bi bila idealen kraj za študentske prireditve, ples in nastope Akademika. Tu bi se začela počasi stekati vsa študentska mladina, ki bi - podobno kot v drugih študentskih centrih v Jugoslaviji - ukrenila vse potrebno na področju zblíževanja študentov in izboljšanja stanja na plesih v Ljubljani. S predlogom nismo uspeli, pač pa sedanje stanje govori v prid študentom. Mestni svet je stavbo dodelil v upravljanje Gospodarskemu razstavišču, z upravo pa se je VO ZSJ sporazumel, da bo GR po ugodnih pogojih nudilo dvorano študentom, ko jo bodo potrebovali.

Stojimo pred odgovorno nalogo, kako se bodo prireditve, ki jih bo organizirala kulturna komisija pri univerzitetnem odboru, odvijale in kakšna bo njihova vsebina. Jasno je, da bo tu moral imeti pomembno besedo tudi Akademik, saj od njega na področju zabavnega življenja študentov že več let marsikaj originalnega pričakujemo.

Festivalna dvorana je zdaj odprta...

Boleslav

Od Maribora

SARAJEVO: Pred kratkim se je končalo zadnje kolo nogometnega prvenstva fakultet v Sarajevu. Ze prvo kolo je dalo odlične rezultate, saj so barve fakultete lahko zastopali tudi študentje, ki igrajo v ligaških moštvih. V prvem kolu je bila najbolj dramatična tekma med VPŠ in Agronomijo. Tekma se je v regularnem času končala z rezultatom 2:2. Končni rezultat je bil dosežen šele po tretjem streljanju enajstmetrovk. Tradicionalno nogometno prvenstvo se je končalo in zmogovalec je prejel rektorjev pokal.

ZAGREB: Rektorat univerze je dodelil tradicionalne nagrade najboljšim študentom zagrebske univerze. Nagrade za vzoren študij v letu 1962 je dobilo 52 študentov - vsak pa dvajset tisoč dinarjev. Skupni znesek nagrad - 1.040.000 din.

RIJEKA: Na skupščini Zveze študentov so razpravljali o tem, kako naj organizirajo vseh 3000 študentov, ki se šolajo na rijeških fakultetah. Na Rijekki namreč deluje sedem fakultet in višjih šol. Poseben problem predstavlja vprašanje, kje naj riješki študent preživi prosti čas. Dosedanji prostori v študentskem klubu »Indeks« so namreč premajhni, pa tudi ne nudijo vsega, kar si študentje želijo. Kot povsod tam, kjer so po vojni ustanovili nove študentske centre, je tudi na Rijekki nujno vprašanje kvalitete in dovolj številnega učnega osebja.

BEOGRAD: Strokovna praksa beograjskih študentov stomatologije v preteklem letu na trasi Avtomobilske ceste. Lani je približno 160 študentov stomatologije prakticiralo v mladinskih naseljih, in to v skupinah, ki so jih nadzirali asistenti. Praksa je trajala po petnajst dni in v tem času so absolventi stomatologije opravili povprečno po sto pregledov in okrog 20 intervencij. Zobozdravstvenih uslug so se posluževali tudi prebivalci vasi v bližini brigadirskih naselij.

BEOGRAD: Pred koncem preteklega leta so študentje beograjske univerze, oziroma člani študentske eksperimentalne scene in KUD »Branko Krstanović«, priredili v študentskem domu kulturne zelo uspešno brucovanje, ki je bilo lani že tretje po vrsti pod naslovom »Kongres beograjskih gospodinj«. Ker na krstino predstavo te satirično - humoristične prireditve niso mogli priti vsi, ki so še pet dni pred premiero upali, da bodo dobili še kakšno vstopnico, so prireditelji obljubili, da bodo brucovanje še ponovili.

NOVI SAD: Analiza dela študentske katedre je pokazala, da se je ta oblika predavanja med študenti zelo obnesla, da pa bi jo bilo potrebno usmeriti še bolj na strokovna področja. Poudarili so, da ni toliko važna udeležba na katedrah, ampak aktivno sodelovanje poslušalcev. Iz borbe mnenj so se vedno rojevali pozitivni rezultati, nam pišejo.

do Skopja

Tribuna - glasilo Zveze študentov
- Izdaja univerzitetni odbor ZSJ -
Ureja uredniški odbor - Odgovorni urednik Jože Sušmelj; glavni urednik Mitja Vavpetič - Uredn. in uprava, Tribuna Poljanska 6/II telefon 30-123 - tekoči račun 600-14-608-72 - Letna naročnina 400 dinarjev, posamezni izvod 20 din - Rokopisov in fotografij ne vračamo - Tisk: CP Delo, Ljubljana, Tomšičeva t. tel. 33-532

tribuna

PP-17